

SON REÇETE

NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ İÇİN HEKİMLER DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANI SAYI : 6 - 7 • MAYIS - HAZİRAN - 1988 • FİYATI : 1.000.-TL.

23 Nisan Uluslararası Çocuk Şenliğindeki küçük konuklar:

SİLAHLAR OLMASIN!...

SON REÇETE, 23 Nisan Uluslararası Çocuk Şenliğine katılan çeşitli uluslardan çocuklarla konuştu. Kendilerine, Barış, Nükleer Silahlar ve Savaş konularında sorular yönelttiğimiz küçük konuklarımızın ortak bir dileği var: "Silahların varolmadığı, dostluğun sağlandığı bir dünya istiyoruz"

"Nükleer" sözü aklınıza ne getiriyor?

VENEZUELA

LILIAN - Yıkım, savaş, savaşın dehşeti.
CAROLINA - Savaş.
CLAUDIA - Ölüm ve savaşın yıkımı

İSPANYA

JUAN - Korkunç bir yıkım, tüm güzelliklerin yok olması.
MARIA - Dünya için kötü olan herşeyi.

ÜRDÜN

TAGRİD - Bombalar, yıkım, insanlığa büyük za-

rarlar verecek bir güç; tüm insanlığın yok olması.

İMAD - Bir çeşit bulaşıcı hastalık. Öyle bir hastalık ki, dünyadaki, ülkelere büyük bir hızla yayılacak.

ALIA - Tüm dünyayı tehdit eden ve tüm dünyayı yıkıma uğratacak bir saatli bomba.

RAİD - Yıkım, ölüm, acılar...

KANADA

MICHELLE - Bombaları ve savaşları.
RITA - Yıkımı.
STONEY - Dünyanın sonunu.

FİNLANDİYA

TERO - Elektrik santralleri.
MARI - Aklıma bombalar gelmiyor. Nükleer güç

başka yerlerde insanların yok edilmesi için kullanılsa da, Finlandiya'da barışçı amaçlarla kullanılıyor.

JENNY - Önce bombalar. Çünkü bir bomba kullanılırsa, Finlandiya dahil her yer yok olacak.

SSCB

MARIA - Kötü şeyler: Yıkım ve ölüm. İnsanlar bu yüzden barış için mücadele etmek zorundalar. Korkuyorum ve savaş isteyen, nükleer silahlara taraftar olan insanları anlayamıyorum. Ve çocuklar geliyor aklıma; onlar için insanlar barış içinde yaşamayı öğrenmeliler.

HİNDİSTAN

SHUBRA - Silahlar, savaş ve ölüm.
RADHIKA - Korkunç bir yıkım, savaş ve yer yüzünün ölümle dolması.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

YU - Nefret, acı, ölüm.
SHANG - Ölüm.

ÇEKOSLOVAKYA

MILENA H. - Aklıma nükleer savaş getiriyor.
MILENA P. - İnsanlığın zaranna değil, zaranna kullanılması gereken büyük bir güç.
ZOLENA - Nükleer savaş. *Devamı 3. Sayfada*

BU SAYIDA:

"Silahlanma Yarışının Ekonomisi ve Sonrası

John Galbraith

8. ve 9. Sayfalarda

TÜRKİYE

Bedir Mangan 1979 doğumlu, TED Ankara Koleji 3. sınıf öğrencisi. 23 Nisan 1987'de biri Kuveyt'li diğeri Çekoslovakya'lı iki arkadaşını evinde konuk etmiş. 1987 Çocuk Bayramı'nda Dünya Çocukları ile el ele 8 yaşında "Barış ve Savaş" kavramlarını özümsemiş.

Devamı 3. Sayfada

Moskova Zirvesi, Silahsızlanma Trafiği ve Türkiye

29 Mayıs Pazar günü, 4 Moskova Zirvesi'nin son gününde Gorbaçov, INF Anlaşmasının onay belgeleri teati edilirken şöyle diyordu: "Nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya kitabına ilk satırlar yazıldı. Artık bu kitabı kimse kapatabileceğini sanmıyorum."

Nükleer silahsızlanma devrini başlatan Moskova Zirvesi, stratejik silahların % 50 indirimi konusunda görüş birliğine varılmasına rağmen, iki büyük ülkenin artık nükleer silahlardan kurtulmak gerektiğini tüm dünyaya ilan ettikleri bir görüşme olarak tarihe geçti.

Şimdi, dünya halklarının ortak dileği, başlatılan bu diyalogun sürdürülerek adım adım silahlardan arındırılmış bir gezegenin yaratılmasıdır...

Bütün bu gelişmeler ve silahsızlanma trafiğinin yoğunlaşması, batılı ülkeler ve Nato içerisinde savunma stratejisi konusunda yeni tartışmalara yol açarken, Türkiye'nin de konumu nedeniyle bunların etkilenmesi kaçınılmazdı. Nitekim, Avrupa Müttefik Kuvvetler Başkomutanı General John Calvin, Federal Almanya'dan çekilecek nükleer silahların Tür-

kiye'ye kaydırılması görüşünü destekleyeceğini söylüyordu. Amerika'lı generalin: Türkiye'nin ittifak içindeki rolünün değişeceğini sanmıyorum" diyerek ek nükleer yükümlülük önerilerine karşı hükümetin tavrı ne olur, bilemiyoruz ama, bizim söyleyeceklerimiz oldukça açık ve anlaşılır nitelikte: "Yeni Erhaçlar, Mürtedler, Eskişehirler, İncirlikler değil, nükleer silahsız bir Türkiye istiyoruz!..."

* * *

Hepimizin bildiği ve artık yinelemeye gerek duymadığımız nedenlerden dolayı biraz geciktik. 6. ve 7. sayıyı ortak ve sayfa sayısını artırarak çıkartıyoruz. Bundan sonraki sayılarımızda da, aynı süre ve sayfa sayısı ile karşınızda olacağız...

Dergimiz, 23 Nisan Uluslararası Çocuk Şenliği'ndeydi. Konuk çocuklar, SON REÇETE'nin sorularını içtenlikle yanıtlarken en güzel cümle, herhalde Venezüella'lı Luisa'dan geliyordu: "Nükleer silahlanmaya devam edenlerin kafalarının içinde bir beyin olduğunu sanmıyorum!"

Bu sayımızda iki önemli çeviriye yer veriyoruz: Dr. Yunus Emre Kocabaşoğlu'nun çevirisiyle sunduğumuz, "Silahlanma Yarışının Ekonomisi ve Ötesi" yazısı Ord. Prof. Dr. John K. Galbraith'in... WPC Sekreteri Tobias Thomas tarafından yazılan yazı ise, "Barış Hareketinin Önündeki Yeni Fırsatlar ve Karşılaşacağı Yeni Sorunlar" başlığını taşıyor. Çeviriyi Dr. Ahmet Maviş gerçekleştirdi.

"Bilim" sayfamızda yer alacak bir diğer yazı da bizden: Dr. Selçuk Alsan'ın "Dünyada Nükleer Bomba Denemeleri" başlıklı yazısı, nükleer bomba denemelerinin uzun vadede yol açabileceği sorunları işliyor.

IPPNW tarihçesi "Üçüncü Yıl - Üçüncü Kongre" ile devam ediyor. Tarihçe, Dr. Özen Aşut tarafından derlendi...

Cumhuriyet yazarlarından Mustafa Ekmekçi bir "Ankara Notları"nda SON REÇETE için yazdı. Ekmekçi'nin "Sevgiyi Bilmek" isimli yazısını keyifle okuyacağınıza inanıyoruz.

İsveç'ten mektubumuz var: Stockholm Üniversitesi Türkoloji Öğretim Görevlisi Abdullah Rıza Ergüven yazı ve şiirleriyle dergimizde yer alıyor.

Gelecek sayıya kadar hoşçakalm...

Nurettin Özşuca

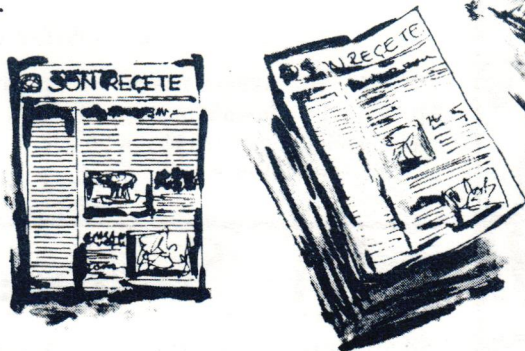
SON REÇETE'YE ABONE OL ABONE BUL

Nükleer bir savaş önlenemezse,
insanlık en son salgını görmüş olacaktır.

"Son Reçete"miz,
nükleer silahsız bir dünya
kurulması içindir.

NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ İÇİN
HEKİMLER DERNEĞİ (NÜSHED)

Yıllık Abone Ücreti : 10.000 TL.
Banka Hesap No : Ziraat Bankası Nbey Şb. 30440/38
Adres: Necatibey Cad. 27/11 06440 ANKARA

SON REÇETE

(LAST PRESCRIPTION)
NÜKLEER SAVAŞIN ÖNLENMESİ
İÇİN
HEKİMLER DERNEĞİNİN
AYLIK YAYIN ORGANI

NÜSHED Yönetim Kurulu Adına
Sahibi : Prof. Dr. Leziz ONARAN

Sorumlu Yönetmen : Dt. Nurettin ÖZŞUCA
Teknik Yönetmen : Dr. Ercan KESAL

Adres : Necatibey Cad. No : 27/11

06440 ANKARA Tel : 229 73 47

Abone Koşulları : Yıllık 5.000.-TL.

Hesap No : T. C. Ziraat Bankası
Necatibey Şubesi, 30440/38

Ofset Hazırlık: GRAFİKA 2310053

Baskı : Sanem Matbaası 231 80 50

BULLETIN OF THE ASSOCIATION
OF PHYSICIANS FOR THE
PREVENTION OF NUCLEAR WAR
(IN TURKEY)

Nükleer silahların varolduğu bugünün dünyası konusunda ne düşünüyorsunuz?

ÇEKOSLOVAKYA

MILENA P.- Nükleer bir soykırımdan sonra dünyanın durumunu düşündükçe, nükleer silahların varlığından büyük kaygı duyuyorum.

MILENA H. - Bu tüm insanları ilgilendiren bir durum; umarım tüm insanlar bu durumdan kaygı duyuyorlardır.

ZOLENA. - Bir nükleer savaşın önlenmesi tüm insanların çıkarımadır. Milena'nın dediği gibi, bu konuda yapılması gereken konuşmak değil, barışa doğru emin, sağlam adımlar atmaktır.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

YU - Kaygı duyuyorum.

SHANG - Çok fazla kaygı duyuyorum, yine de insanların barışı seçeceğine inanıyorum.

İSPANYA

JUAN - Korkunç bir dünya...

MARIA -Evet, korkunç...

POLONYA

NOBERT - Bir nükleer çatışma çıkması olasılığından dolayı sürekli kaygı duyuyorum.

AGNIOZKA - Gerçekten korkuyorum.

KAROLINA -Kaygı duyuyorum; ama barışın bir gün sağlanacağına inanıyorum.

"Halklarını, çocuklarını dinleyen Başkanlar, Başbakanlar yok"

VENEZUELA

LUISA - Karamsarım. Tanrının bütün verdiklerini insanlar çok kötü kullanıyorlar, bozuyorlar, yıkıyorlar.Tüm güzellikler yok oluyor.

HİNDİSTAN

SHUBRA - Pek iyi bir durum değil. Her an bir çatışma var. Her an nükleer savaş tehlikesi var.

RADHIKA - İşte bu yüzden bir dakika için bile güvenlikte değiliz. Her an bir nükleer savaş başlayabilir.

KANADA

RITA - Pek olumlu bakmıyorum. Geleceğimiz bulanık. Halklarını, çocukları dinleyen Başkanlar, Başbakanlar yok... Gözlerimizi açıp tehlikeyi dehşeti görmek istemiyoruz.

MICHELLE - Birbirimizin nasıl yaşadığını görmek, anlamak istemiyoruz. Dünyanın bugünkü durumunu beğenmiyorum. İnsanlar, diğer insanların kültürleriyle, yaşam biçimleriyle alay ediyorlar, anlamaya çalışmıyorlar. Ülkeler sosyal konulara, toplumsal refaha para harcamıyorlar.

"Nükleer silahlanmaya devam edenlerin kafalarının içinde bir beyin olduğunu sanmıyorum"

STONEY - Ben de beğenmiyorum, hem de hiç Tüm bu savaşlar, iç savaşlar, aşağılamalar, ABD'nin hızla silahlanması ve nükleer silahları Sovyetler'den üstün olmak için dünyanın her yerine yerleştirmesi.

RITA - Özellikle Kanada ABD'ye çok yakın ve bu kaygımızı artırıyor. Ronald Reagan çocukların, halkın ne dediğini dinlemeli.

Bir nükleer savaş yaşandığını varsayarsak, bu savaşın sonuçları ne olur?

ÇEKOSLOVAKYA

MILENA H.- Bir nükleer savaş bütün insanlığın sonu olur. Bombadan sağ kalan bir avuç insan da yıkıma uğramış; açlık ve hastalığın kol gezdiği bir dünyada ağır ağır ölürlür. Karanlık bir çağa geri döneriz. Ne hastaneler, ne evler, ne müzeler, ne de tiyatrolarımız ayakta kalır.

MILENA P.- Dünyanın sonu olur. Dünya kurak bir bozkıra döner.

ZOLENA - Hepimiz yok oluruz. Böyle bir yaşamın sonucu ölüm ve yıkımdır.

POLONYA

NORBERT -Tüm dünya yıkıma uğrayacaktır, insanlar ölecek ya da çok ağır yaralanacaklardır.

AGNIOZKA - Ölüm.

KAROLINA - Korkunç bir yıkım ve tüm canlıların ölümü.

VENEZUELA

LUISA -Ölüm. Nükleer bir savaş düşünülebilecek en kötü şey. Hiçbir şekilde kurtulabileceğimi sanmıyorum. Nükleer silahlanmaya devam edenlerin kafalarının içinde bir beyin olduğunu sanmıyorum.

CLAUDIA - İnsanlığın sonu olacak. Bunu düşünmek bile insanı etkilemeli.

ÜRDÜN

TAGRIT -Güneş ve dünya arasındaki atmosfer bozulacak ve bombanın verdiği zarar dışında güneş de insanlara zarar verecek. Böylece yeryüzünde yaşamak olanaksız hale gelecek.

IMAD -Evren çok sessiz olacak, tıpkı yeryüzünde yaşam başlamadan önce olduğu gibi...

ALIA -Herkes yok olacak.

RAID -Belki de evren de yaşama son verecek korkunç yıkımlar ve acılar olacak.

KANADA

STONEY - Sonucu olmaz ki...Hiç kimse ssağ kalmaz.

RITA - Eğer bir nükleer savaş çıkarsa tüm yeryüzü mahvolur. Sağ kalanlar olursa böyle bir dünya da yaşamaya devam etmek için hiçbir istekleri kalmaz. İnsanlar kendilerine tüm saygılarını da yitirirler, böyle bir yıkıma neden oldukları için.

MICHELLE - Büyük bir yıkım olur. Ondan sonra insanlar kendi yollarına giderler, dostluk diye bir şey kalmaz; kimse, kimse için birşeyler yapmaz...

FİNLANDIYA

TERO -Nükleer bir bombanın etki alanı geniştir. Bitkiler ve hayvanlar ölecek, buna radyoaktivite de eklenince bu insanların sonu olacak.

MARI - Her şey yok olur.

JENNY - Gücüne bağlı olarak çok geniş bir alandaki canlıları yok eder.

SSCB

MARINA - Dünya bomboş kalır, anlamsızlaşır. Ne yaşam, ne bir gülüş, ne de şarkılarımız kalır. Her şey yok olur.

23 Nisan 1988'de üç tane yeni konuşma hazırlanırken ABD Devlet Başkanı Reagan ve SSCB Lideri Gorbaçov'u çocuk bayramına davet etmiş. Gorbaçov, Bedir'e gönderdiği mektubunda 15 Temmuz - 15 Ağustos arasında Bedir'in Kırm'daki çocuk sarayında ağırlanacağını bildirmiş. Bedir, 15 Temmuz'da annesi ile birlikte Kırm'a gitme hazırlıkları içinde, tatilinin bir bölümünü SSCB'de geçireceği için de sevinçli.

Bu sene 4, 13 ve 17 yaşındaki Kanada'lı yeni arkadaşlarıyla da bir çok ortak yönleri ortaya çıkmış ve çok iyi anlaşmışlar... Bedir'le arkadaş olduk... Okul bahçesinde gezinirken arka arkaya:

- Bedir, nükleer silah, nükleer savaş, nükleer enerji kelimeleri sana neler anlatıyor, ilk aklına gelenler nelerdir? dediğimde:

- Kan ve acı çekme... dedi,

- Çok mu kaza geçerdin, neden kandan korkuyorsun?

- Bir kez çenem yanılmıştı, akan kanı görmeliydiniz.

(Burada çene deyince, dişleri aklına geldi ve ağzını açıp bana ayak üstü muayene olmayı da becerdi.)

- Hiç gerek yok mu diyorsun böyle silahlara?

- Amerika ve Rusya, bizden on beş kat büyük ama onlara bile nükleer silah gerekmez... Nükleer savaş olursa bütün evler, apartmanlar yıkılır, insanlar ölür...

- Kaçış mümkün değil mi Bedir? Sığınmalar, maskeler vb. yararlı olmaz mı?

- Sanmıyorum...Hem, aslında bütün dünya barışta olsa, silahların hiçbirine gerek olmaz ki. Savaş olmaz, insanlar acı çekmezdi. Bana kalırsa, Rusya ve Amerika'nın yurtlarını savunma diye bir durumları yok. Onlar güçlüler ve nedensizce saldırıyorlar. Silah, bomba, tank, savaş uçağı satıyorlar. Silah üsleri kuruyorlar. Fakir ülkeler de yurtlarını savunmak için yeni silahlar almak ve yapmak zorundalar.

- Eskileri atıp, yeni modern silahlar mı istiyorlar yani?

- Evet. Tanklar, el bombaları yerine F-16'lar F-100'ler var artık. Roketler var.

- Yani savaş yine sürüyor. Silahın olduğu yerde savaş var, diye mi düşünüyorsun?

- Tabii... Bir de İran-Irak savaşı var. Onu da anlamıyorum... Petrol kuyuları İran'da ve Irak'da denizde bile varmış. Petrolü mü paylaşmıyorlar?.. Ama ikisinin de çok petroleri var...

- Bedir, bir de nükleer enerji demiştin. Ona ne diyorsun?

- Nükleer enerji...O olmazsa uzaya gidilemez. Bazı kanser hastalıkları radyasyonla iyileştiriliyor.(Radyoterapi demek istiyor)

- Peki Bedir, çok teşekkürler, yine konuşalım...

- Ohur, ben de teşekkür ederim...

Konuşan:

Dr. Yunus Emre KOCABAŞOĞLU

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

YU - Tüm insanlık yok olur.
SHANG - Hepimiz ölüyoruz, yeryüzünde canlı kalmaz.

Kentinize bir nükleer saldırı olsa kurtulabileceğinizi düşünüyor musunuz?

FİNLANDIYA

TERO - Bir kilometre aşağıda bir sığınak varsa belki...
JENNY - Bence imkânsız, kimsenin korunmaya zamanı olmaz. Herhalde bomba atıyoruz diye bir gün önceden haber vermezler.
MARI - Bence kurtulmak olanaksız. Kimse kurtulamaz.

İSPANYA

JUAN - Evet, eğer ayda yaşıyorsanız...
MARIA - Ben kurtulamayacağım; ya da Avrupa'daki herhangi bir kişi; hatta belki de dünyada kimse kurtulamayacak.

KANADA

STONEY - Hayır.
RITA - Ne fark eder ki? Bir zamanlar yeşil olan toprak bozkıra dönecek; çöle ve Artık, ağır ağır ölmektense bir an önce ölmek isteyeceksiniz.
MICHELLE - Sağ kurtulabileceğimi sanmıyorum.

ÜRDÜN

TAGRİT - Kimse kurtulamayacak ki...
IMAD - Belki, ama bunun iyi mi, kötü mü olduğunu bilmiyorum.
ALIA - Sanmıyorum.
RAID - Bir nükleer savaş olursa, ki umarım olmaz, kim kurtulmak ister?

"Barış"ı nasıl tanımlıyorsunuz?

ÇEKOSLOVAKYA

MILENA P. - Savaşların olmadığı; dostluğun yeşerdiği bir dünya.
ZOLENA - Savaşın yıkımlarından uzak, insanların güldüğü bir dünya.

POLONYA

NOBERT - İnsanların dostluk içinde, savaşın ve kavganın olmadığı bir dünyada yaşaması.
KAROLINA - Silahların var olmadığı, dostluğun sağlandığı bir dünya.

VENEZUELA

CAROLINA - Barış dünyanın en çok gereksinim duyduğu şey; savaş çözümden kaçıştır; hiç bir zaman çözüm olamaz. Her sorunun çözümü barış yoluyla bulunabilir; ülkeler arasında anlayış, insanlar arasında sevgiyle...
LILIAN - Barış mutluluktur, mutlu olmak, mutlu yaşamaktır.

İSPANYA

JUAN - Eğer olsa çok güzel olurdu, savaşın çok daha güzel. Bugün birçok ülke savaşmıyor olsaydı çok iyi olurdu. Barış, kimsenin kimseyi kurtulmadığı, kötülük yapmadığı bir dünyadır.
MARIA - Sevgi, mutluluk. Harikâ bir şey... Barış, ancak tüm dünyada var olursa iyidir; oysa şu anda bazı ülkeler savaşıyor.

ÜRDÜN

ALIA - Savaşların, düşmanlıkların olmaması; insanlığın gelişimi için çaba harcanması, insanlığın mutluluğu uğruna çalışılması.
TAGRID - Silahların tamamen yeryüzünden silindiği, çocukların korkmadan yaşayabildikleri bir dünya

IMAD - İnsanların geleceğe umutla baktıkları, savaşı düşünmedikleri, birbirlerinin kardeş olarak gördükleri bir dünya.

KANADA

RITA - Değişik ırklardan, kültürlerden gelen insanlarız. Salt çatışma olmaması değil, birbirimizi anlayabilmek de gerekli.
MICHELLE - Herkesin birbirine karşı iyi ve anlayışlı olduğu, kavgaların olmadığı bir dünyayı.
STONEY - İnsanların, birbirlerini insan olduklarını anladıkları bir dünyayı.

HİNDİSTAN

SUBRA - Dünyadaki herkesin birbirini anladığı, dost olduğu bir zamanı.
RADHIKA - Yıkımların olmadığı, dostluğun olduğu bir dünyayı.

FİNLANDIYA

TERO - Politik ilişkilerin sağlıklı olduğu, silahlardan kullanılmadığı bir dünya
MARI - Finlandiya hep barış içinde bir ülke. Dostlukların çoğaldığı bir dünya.
JENNY - Kavgaların ortadan kalktığı, savaşı, huzurlu bir ortam.

SSCB

MARINA - Bir sürü çocuk ve çiçekler. Güneşin hep ışıl ışıl, gökyüzünün hep mavi kalması. Çocuk ya da yetişkin herkesin mutlu olması. Her günün bu bayram gibi yaşanması; mutluluk içinde çalışabilmek.

HİNDİSTAN

SHUBRA - Dünyadaki herkesin birbirini anladığı, dost bir dünyayı.
RADHIKA - Yıkımların olmadığı, dostluğun olduğu bir zamanı.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

YU - Mutluluk, dostluk ve insanların birbirlerine iyi davranması.
SHANG - Sevgi ve dostluk.

Yaşamınız boyunca bir nükleer savaş çıkacağına inanıyor musunuz?

ÇEKOSLOVAKYA

MILENA H. - Umarım çıkmaz.
MILENA P. - Umarım uluslar birbirleri ile iyi ilişkiler kurarlar, birbirleri ile uyum içinde yaşamayı öğrenirler ve çıkmaz.

FİNLANDIYA

TERO - Sanırım çıkmaz. Herhalde hiçbir ülkenin bu denli deli değil.
MARI - Bence de çıkmaz. Bu durumda hiçbir ülke bu riski göze alamaz.
JENNY - Yaşam o denli değerli ki, kimsenin tehlikeye atılacağını sanmam.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

YU - Hayır, sanmıyorum. İnsanlar barışı seçeceklerdir.
SHANG - Hayır, dünyada pek çok ülke barış içinde yaşıyor, neden başka bir savaş istesinler?

HİNDİSTAN

SHUBRA - Umarım çıkmaz. Yine de bazen çıkabileceğini düşünüyorum. İran- Irak'ın birbirlerini acımasızca füze saldırısına tuttuklarını gördükçe, çıkacak diyorum.

RDHIKA - Umarım çıkmaz. Ama bugünkü düşmanlıklar sürerse çıkabileceğine inanıyorum.

SSCB

MARINA - Umarım hayır. Çocuklar savaş istemiyorlar, bu bayramdaki gibi biraraya gelip dost olmak, barışı elele sağlamak, barış için mücadele vermek istiyorlar.

Olası bir nükleer savaş nasıl önlenebilir?

ÇEKOSLOVAKYA

MILENA H. - Ülkeler birbirleri ile sağlıklı ilişkiler kurmalıdırlar. Nükleer silahlanmaya son verip nükleer enerjiyi insanlık yararına kullanmalılar. Nükleer silahlanmaya harcanan para, barışçı amaçlar uğruna, hastanelere, insanlığın yaşam düzeyini yükseltmeye harcanmalı. İnsanlık emeğini, yine insanlık için sarfetmeyi öğrenmeli.
MILENA P. - Sorun, dünyada çok konuşan insan olması; ancak, ilişkilerin geliştirilmesi için az çaba harcanıyor olması. Lafâ gelince herkes birşeyler söylüyor, ama çok az insan barış için gerçekten çabalyor. Bu durum tersine çevrilmeli.

ZOLENA - Eğer dünyadaki insanlar birbirlerini daha iyi tanırlarsa savaş olasılığı yeryüzünden silinir. Bu bayramın da amaçladığı şey bu...

KANADA

MICHELLE - Şu andaki savaşların sona ermesi, savaşı bir dünyada ve aradaki düşmanlığın ortadan kalkmasıyla; dostluğun gelişmesine sağlanabilir.

STONEY - Tüm füze ve bombaların tamamen yeryüzünden silinmesiyle.

RITA - İnsanlığın varlığının önemini anlamasıyla.

ÇİN HALK CUMHURİYETİ

YU - İnsanların birbirlerini anlamaları, özellikle çocukların dostluğu yoluyla. 23 Nisan bayramı da bunun için var zaten.

SHANG - Ülkelerin birbirleriyle iyi geçinmeleri, sorunlarını barışçı yollarla çözmeleriyle önlenebilir.

POLONYA

NORBERT - Yalnızca silahsızlanmayla...
KAROLINA - Ülkelerin biraraya gelip silahsızlanma için, işbirliği için neler yapabileceklerini görüşmeleriyle önlenebilir.
AGNIEOZKA - Silahsızlanmayla.

ÜRDÜN

TAGRİD - Ülkeler arasında karşılıklı anlayış ve dostluğun yaygınlaşmasıyla.

IMAD - Savaşın önlenmesi hemen hemen olanaksız. Eğer tek bir olasılık varsa, o da ülkelerin birbirlerini anlamaları yoluyla önlenmesidir.

ALIA - Tek yol nükleer silah üreten ülkeleri bombanın zararları konusunda, belki de ülkelelerinde küçük bir bomba patlatarak ikna etmek. Başka türlü hepimiz büyük bir sorunla karşı karşıyayız.

Sizce barışı ne sağlayabilir?

FİNLANDIYA

TERO - Tek çözüm nükleer silahların yok edilmesi.

MARI - Ülkelerin işbirliği yapması, birbirlerini anlamaları gerekir.

JENNY - Nükleer güçleri yok etmekle kalmayıp dostluk kurmaya çalışılmalıdır.

MARI - Ama çocuklar sonuçta bir şey yapamıyor. Kararları yetişkinler veriyor. Bu silahlar kullanılmaması, daha güçlüleri üretilmesin, bunu istiyorum.

JENNY - Yetişkinler bu silahları kaldırsınlar ve daha güzel bir dünyada yaşayalım.

MARI - Çocuklar için barış festivalleri yapıyor, ama usulda yetişkinler için bu tür festivaller düzenlenmeli. Bizim konuşmamız yeterli değil.

IPPNW 8. Dünya Kongresi Yapılıyor

"Nükleer Savaşı Önlemek İçin Kanada'lı Hekimlerin ev sahipliğini üstlendiği 8. Dünya Kongresi 2-6 Haziran 1988'de Kanada'nın Montreal kentinde yapılıyor. Kongre'ye üye kuruluşlardan çok sayıda temsilcinin katılması bekleniyor. Kongre'nin açılış töreninden sonra, çeşitli konularda tartışma grupları oluşturularak Kongre görüşleri ve kararları belirlenecek. Tartışma konuları arasında şu başlıklar yer alıyor:

1. Nükleer depoların evrimi
2. Silah ticareti ve gelişmekte olan ülkeler
3. Nükleer tehditin psikolojik etkileri
4. Raslantısal nükleer savaş tehlikesi
5. Nükleer savaşın önlenmesinde hekim sorumluluğu

6. Nükleer savaş kaçınılmaz mı?
7. Nükleer savaşın kısa ve uzun dönemli radyasyon etkileri
8. Nükleer Kış
9. 2000 yılında herkese sağlık
10. Dünya Sağlık Örgütü(WHO) Raporu:
11. Stratejik Düşünme: Caydırıcılık politikası üzerine
12. Kapsamlı deneme yasağı: Tarihçe, Doğrulama, Gelecek
13. Nükleer Silahlanma Yarışı: Yasal bakış
14. Silahlanma yarışının ekonomik boyutları: programda ayrıca, çeşitli sanat etkinlikleri ve geziler yer alıyor. Kongre'ye NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. Leziz Onaran da katılıyor.

ATEŞKES 1988 - IPPNW DÜNYA DENEME YASAĞI KAMPANYASI SÜRÜYOR

IPPNW'nin 1988'deki her nükleer deneme-etkili yanıt verme kararından sonra, dünya çapındaki kampanya sürüyor. Her ay yeni ulusal kuruluşlar kampanyaya katılıyor. Aynı

ca, IPPNW'nin üye kuruluşları, Sınırlı Deneme Yasağı Anlaşmasının 25. yıldönümü olan 5 Ağustos için çeşitli etkinlikler planlıyorlar. Bindiği gibi IPPNW, bu günü uluslararası düzeyde deneme yasağına yönelik etkinliklerin gerçekleştirildiği bir gün olması için çağrı yapıyor.

NÜSHED de 5 Ağustos ve 6 Ağustos Hiroşima gününe yönelik hazırlıklara başladı. Bu amaçla, NÜSHED Sosyal Etkinlikler Grubu çalışmalarını sürdürüyor. Kampanyaya ve 5-6 Ağustos etkinliklerine yönelik önerileri okur ve üyelerimizin bize yazmalarını diliyoruz.

IPPNW'NİN NOBEL BARİŞ ÖDÜLÜ ADAYI

IPPNW Yürütme Kurulu oybirliğiyle 1988 Nobel Barış ödülü için DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜNÜ (WHO) aday göstermeye karar verdi. Yürütme Kurulu, WHO'nun nükleer savaşın tıbbi sonuçlarına ilişkin raporun yaygınlaşmasındaki başarısı ve aynı zamanda, 2000 yılında herkese sağlık hedefine yönelik eğitici çalışmalarını nedeniyle bu karara varıldığını açıkladı.

TERO - İnsanların bilgilendirilmesi de gerekli, çünkü yeterli bilgileri yok. Olsaydı daha çok tepki olurdu, bir şeyleri etkilemeye çalışırlardı. MARI - Bakın, burada dünya çocukları için barış festivali var; ama çok yakında İran-İrak savaşı siri:yor.

dan da var olacağını anlatmanın bir yolu. Yeni şeyler öğrenmeliyiz, birbirimiz hakkında, bir yandan eğlenceli, öte yandan ciddi bir sorumluluk bu. Birbirimizi anlamaya çalışmalıyız, bundan asla vazgeçmemeliyiz.

En önemlisi, barış için mücadele etmeyi gözde almalıyız.

SSCB

MARINA - Gorbacov'un girişimi barışın sağlanabilmesi için bir adım Barışın gerçekleştirilmesine, insanların birbirini anlamasına giden yollardan biri. Dünyanın nükleer silahlar olma-

HİNDİSTAN

RADHIKA - Dünya insanların dostluğuyla... SHUBRA - Sorunları dostça çözmeye çalışarak. Örneğin Hindistan ve Pakistan savaşmak yerine artık biraraya gelip sorunlarını çözmeye çalışıyorlar.

VENEZUELA

LILIAN - İnsanların birbirlerini nasıl yok edeceklerini hesaplamak yerine, iyi ilişkiler ve görüşmeler yoluyla barışı ve sevgiyi nasıl büyütecekleri konusunda çaba harcamalarıyla...

CAROLINA - Savaşın önlenmesi için olası yollardan biri bu tip çocuk bayramlarıdır; birlikte olmayı, birbiriyle konuşmayı, birbirini anlamayı kolaylaştırır böyle bayramlar. Konuşmak ve dansetmek, barışa giden yollardan biridir CLAUDIA - Barış için daha çok işbirliği gerekli. Bütün genç insanlar birarada, bir aile gibi, elele dünyayı daha iyiye götürmeye çabalamalıdır. LUISA - İnsanlar bombalardan vazgeçmeli, onlar olmadan da yaşanabileceğini anlamalıdır.

o Bağlantısız ülkelerin Dışişleri Bakanları Küba'da toplandılar. Stratejik nükleer silahların % 50 azaltılması için yıl sonuna dek ABD ile SSCB arasında anlaşmaya varılmasını istediler.

o Fransa, Güney Pasifik'te Muroroa Mercan Adası'nda 26.5.1988'de yeni bir nükleer deneme yaptı. 80 kilotonluk olan bu deneme Fransa'nın adada yaptığı 97. ve 1985 yılından bu yana gerçekleştirdiği en büyük nükleer deneme oldu. Fransa, 12.5.1988'de de 20 kilotonluk bir deneme yapmıştı.

o ABD'de New York kentinde nükleer silahsızlanmaya destek verdiklerini belirtmek isteyen 60 bin kişinin katıldığı bir gösteri düzenlendi. Central Park'da, yaklaşık 200 insan hakları, barış ve işçi örgütünün ortaklaşa düzenlediği gösteri ve yürüyüşün, 1982 yılından bu yana New York'ta yapılan en geniş çaplı siyasi gösteri olduğu belirtiliyor. Gösteriyi düzenleyen kuruluşlar. Amaçlarının BM Genel Kurulu'nun silahsızlanma konulu 3. Özel oturumunun yapıldığı o günlerde, dikkatleri nükleer silahların 2000 yılına kadar kaldırılması gerektiğine çekmek olduğunu kaydettiler.

o ABD Senatosu, "Yıldızlar Savaşı" olarak bilinen "Stratejik Savunma Girişimi" (SDI) projesine 4.55 milyar dolar ayrılmasını öngören 1989 Pentagon bütçesini onayladı. Senatörler, bu rakamın 3.9 milyar dolara indirilmesini öngören bir değişikliği 48'e karşı 50 oyla reddettiler. Böylece, Senato'da onaylanan toplam Pentagon bütçesi, geçen Kasım ayında yönetimle varılan uzlaşmaya uygun olarak 299.5 milyar dolara ulaştı.

o ABD, Nevada'daki üssünde bir yeraltı nükleer denemesi yaptı. Enerji Bakanlığının açıklamasında, başarı ile sonuçlanan denemenin 150 kiloton gücünde olduğu, Richter ölçeğine göre 5 şiddetinde bir sarsıntıya yol açtığı, ancak denemeden sonra çevreye radyasyon yayılmadığı kaydedildi. Bu deneme, ABD'nin yılbaşından bu yana gerçekleştirdiği 3. nükleer deneme oluyordu.

o SSCB yeni bir yeraltı nükleer denemesi yaptı. TASS Ajansı askeri amaçla yapılan denemenin Kazakistan'daki Semipalatinsk deneme alanında gerçekleştirildiğini haber verdi.

IPPNW'de Üçüncü Yıl-Üçüncü Kongre

IPPNW' nin üçüncü yılı ve Üçüncü Kongresi, Birlik'in kurumsallaşmasının ve etkinleşmesinin önemli bir zaman dilimini oluşturdu. 1982 sonlarına doğru yayımlanan "Son Yardım: Nükleer Savaşın Tıbbi Boyutları" (Last Aid: The Medical Dimensions of Nuclear War) adlı kitabın Dünya kamuoyunun anti-nükleer hekim hareketini tanımasında önemli rolü oldu. Bu kitap, Amerika'lı, Sovyet, İngiliz ve Japon tıp uzmanlarının bilimsel yazılarını biraraya getiriyordu. "Son Yardım", Almanca, Portekizce ve İtalyanca'ya çevrildi, pek çok üniversite ve tıp fakültesince "ders kitabı" olarak seçildi. İngiltere'de yayımlanan bir tıp dergisi (Journal of the Royal Society of Medicine), bu kitabın tüm sağlıkçılarca okunmasını, ayrıca devlet önderlerinin bu kitabı okumalarının zorunlu kılınmasını öneriyordu.

IPPNW 3. Kongresi 1983'de Amsterdam'da toplandı. Kongre delegeleri "Barışın en iyi garantisinin nükleer silah depolamak" olduğunu öne süren Batı'nın kimi politikacılarının görüşlerini savunulamaz ve tehlikeli bularak reddettiler. Delegeler, ABD Pershing-2 ve Cruise füzelerinin Batı Avrupa ülkelerine konuşlandırılmasının barış için ciddi bir tehdit olacağını belirttiler IPPNW Üçüncü Kongresi'nde tartışılan bildiriler, bu füzelerin, yerleştirdikleri ülkeler için intihar anlamına geleceğini dile getiriyordu. Kongre'de şu gerçekler açıklandı: "Bir çatışma anında, 572 ABD füzesinin konuşlandırılması öngörülen ülkelerde, 33 milyon kişi ölecektir. Bu ülkelerde normal yaşama dönme olasılığı olmayacaktır."

Kongre, nükleer savaşın geç sonuçlarına; özellikle de biyosferde oluşacak değişikliklere insanların geleceği üzerinde yaratacağı olumsuz etkilere dikkat çekti. İlk kez bu Kongre'de nükleer silahlanma yarışının ve nükleer gerilimlerin, çağdaş insanın kafasında ve özellikle de çocuk psikolojisinin biçimlenmesinde oluşturacağı darbe, geniş olarak tartışıldı.

Kongre, gezegenimiz üzerindeki her hekimin, nükleer savaşın önlenmesi ve dünyada barışın kurulması gibi mesleksi bir görevi olduğunu yeniden onayladı. Kongre, genç hekimlerin içtiği Hipokrat andına bir ek önerdi Burada, bir 20. yüzyıl hekiminin, nükleer savaş tehdidi altında yaşayan hastalarının sağlığı ve yaşamı için duyduğu endişe dile getiriliyordu. 15 Kasım 1983'de SSCB'de geçerli olan "Hekim Andı" na aşağıdaki ek yapıldı:

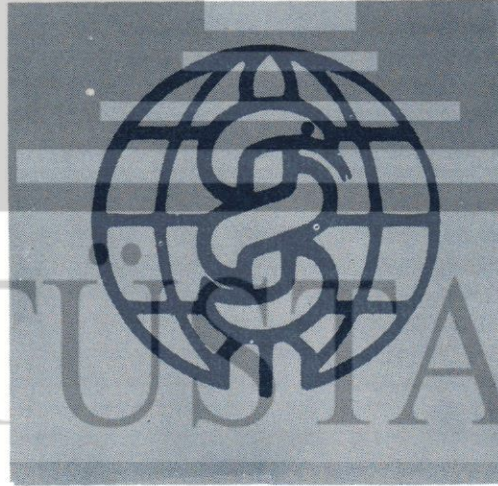
"Nükleer silahların yarattığı tehlikenin bilincinde olarak, yorulmaksızın, barış için ve nükleer savaşın önlenmesi için çalışmak..."

Amsterdam Kongresi, pek çok ülkeden birçok araştırmacı ve hekimin giderek militanlaşmasına tanık oldu. Bu seçkin tıp mensupları, nükleer silahların dondurulmasını ve yasaklanmasını önerdiler. Kongre'ye katılanlar değişik yaş, statü, ulus, siyasal inançtan insanlar, profesörler ve öğrenciler, araştırmacılar ve pratisyenler Dünya üzerinde yaşamı korumak olan mesleksi görevlerinin çağrısına uyarak,

tüm dünya sağlıkçılarının savaş çılgınlığına karşı tavır almaya çağırıldılar. Dünya sağlıkçılarının nükleer savaş önleme çabalarına birleştirme isteği, Kongre'nin "Nükleer Silahlanma Yarışına Son Vermek İçin Uluslararası Hekimlerin Çağrısı" nı kabul etmesini sağladı. Daha sonra bu çağrıyı binlerce hekim imzaladı. Çağrı, aşağıdaki sözcükler ile son buluyordu.

"Nükleer silahlanma yarışına son vermek ve nükleer silahların herhangi bir çatışmada kullanılmasını önlemek için anlaşma aşamasına ulaşmanın, temelde, siyasal bir iş olduğunu kabul ediyoruz. Biz böylesi anlaşmaların yaşamsal ve ivedi olduğuna, çünkü nükleer savaş tehlikesinin insanlığın şimdiye değin karşılaştığı en büyük tehdit olduğuna, inanıyoruz. Hekimler olarak bizler, nükleer bir savaşın en son salgın olacağını biliyoruz.

Kongre delegeleri bu Çağrı'yı ABD ve SSCB önderlerine de yinediler. Çağrı, insan usuna tam güveni ve insanlığın geleceğine ilişkin büyük ilgiyi açıklıyor: iki nükleer gücün önderlerinden, Kongre'nin nükleer yanılsamalar illüzyonlar ve harcamalar hakkındaki görüşlerini dikkate almalarını istiyordu. Çağrı, şu noktalara dikkat çekiyordu:

"Nükleer yanılsamaların birincisi ve en önemlisi, nükleer savaşın, insanlığın karşı karşıya olduğunu pek çok seçeneğe birisi olduğu ve böyle bir savaşın, daha büyük sonuçları olan bir geleneksel savaş olduğu varsayımdır Dünya, dipsiz bir uçurumun kıyısında durmaktadır ve insanlık, kendi kendine yok edilecek teknik donanımı taşımaktadır.

"Topyekün bir nükleer savaş, anında yüzlerce milyon insanı öldürecektir. Dünya uygarlığı ortadan kalkacak, ilk anı atlatabilen insanların geleceği ise karınlık olacaktır. Tıp mesleği, yaşayanları etkili yardım sağlama konusunda umarsız kalacaktır."

"Benzer bir yanılsama (illüzyon), Nükleer bir savaşın kontrol altında tutulabileceği görüşüdür. Eğer burada, Avrupa'da ya da başka bir yerde nükleer bir savaş başlarsa, bunun sınırlı ya da uzun süreli olması olanaklı değildir. Böyle savaş, kesin olarak, global bir felaketle sonuçlanacaktır.

"Böylesi topyekün bir değişim yazılı tarihin tüm ekolojik yıkımlarını gölgede bırakacaktır. Gelecek kuşaklara kirletilmiş bir biyosfer ve radyasyonla zehirlenmiş bir dünya kalacaktır. Nükleer patlamaların uzun dönemdeki sonuçları, geleceğin çocuklarını da etkilerini dikkate alırsak, gezegenimizdeki insan yaşamının sona erme riski vardır."

Başka bir yanılsama, nükleer "üstünlük" sağlamak ve bunu kullanmaktır. Silahlarda sayısal ve niteliksel yönden sözde "avantajlı" olma durumu, askersel utku sağlamak için kullanılmaz. Daha "zayıf" bir nükleer düşman, karşı tarafın "önde" yada "geride" olması kavramının artık anlamı yoktur. Nükleer silahlar, ulusal siyasal amaçlara ulaşma araçları olma konumlarını yitirmişlerdir."

"Şu andaki ABD ve SSCB depolarının yıkıcı potansiyeli, her iki tarafın olası hedeflerini çok çok aştığından, daha çok nükleer silah depolamanın askersel ya da siyasal avantaj sağlayacağını düşünmek, bir yanılsamadır. Bu nedenle Avrupa'ya ya da herhangi başka bir yere yeni nükleer silahlar koymak, hiçbir biçimde haklı gösterilemez. Ayrıca, bu çok yüksek düzeyi sürdürmek gereksiz ve tehlikeli olduğundan, son zamanlarda konuşlandırılmış silahlarda indirim yapılmasını öneriyoruz."

"Nükleer caydırıcılık politikası, masum insan kitlelerini tutsak almıştır. Bu politika, silahlanma yarışının iyice hızlanmasına yol açmıştır. O, çocuklarımızın gelecek umutlarını tehdit etmektedir. O, bizim yoksulluk, açlık ve hastalıkla savaşımızı zayıflatmaktadır. O, nükleer çatışma riskini artıran savaş doktrinlerine yol açmıştır. Gerekli olan yeni füzeler değil, her iki taraftan yeni barış girişimleridir."

"ABD ve SSCB büyük bir sorumluluk taşımaktadır. Bu iki büyük ülkenin önderleri olarak, nükleer tehditi ortadan kaldırmak için özgün kişisel girişimlerde bulunabilirsiniz."

"İnanıyoruz ki :

A. Tüm nükleer güçler, herhangi bir çatışmaya nükleer silah sokmama konusunda kesin olarak anlaşmalıdır. Nükleer çatışma başlatmak hem soykırım, hem de ulusal intihar anlamına gelecektir.

B. Tüm nükleer güçler nükleer silahların ve onların taşıyıcı mekanizmalarının geliştirilmesi, denemesi, üretimi ve konuşlandırılması hakkında denetlenbilir bir dondurma süreci konusunda anlaşmalıdır.

C. Silahların dondurulmasını, ulusal depolardaki nükleer silahların azaltılması ve sonunda yok edilmesi süreci izlemelidir.

D. Silahların denetimi ve azaltılabilmesi için, kapsamlı nükleer deneme yasağı anlaşmasına yönelik yeni ve ciddi çalışmalar gerekir.

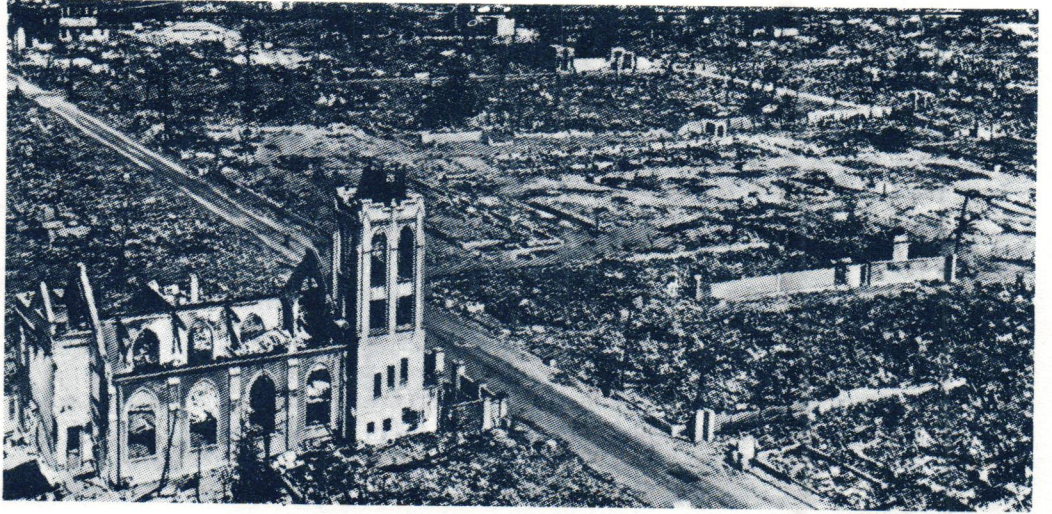
E. Bugün sürmekte olan görüşmeler, her iki tarafın çıkarlarını gözetken, iyi niyetli ve etkin çabalarla başarıya ulaştırılmalıdır. Ancak, silahlanma kontrolü görüşmelerinin yakın tarihi incelendiğinde, anlaşmaların nükleer silahlardaki artış ve gelişmenin çok gerilerinde

kaldığı görülmektedir. Bu nedenle vurgulamak istiyoruz ki, görüşmelerden öte yollar da olmalıdır.

Hem ABD, hem de SSCB'nin, gerilim düşürmek, nükleer savaş tenlikesini azaltmak, güncel görüşmelerdeki kiltlenmeyi açmak gibi konularda bağımsız girişimlerde bulunma fırsatları vardır. Dünya kamuoyunun dikkati o zaman diğer nükleer güçlere çevrilecek ve onlardan da böyle olumlu jestler beklenecektir.

Ve İnaniyoruz ki, hem ABD, hem de SSCB birbirleri hakkında daha çok şey öğrenmelidirler. Şu anda geçerli olan ve ABD/SSCB ilişkilerini bozan kalıplaşmış düşünceler artık bırakılmalıdır. Bu, bilimsel, teknik ve kültürel ilişkiler, turizm ve ticaret hacmindeki artışlarla sağlanabilir. Her iki ülkenin birbirleri hakkındaki bilgilerini televizyon, kitle iletişim araçları ve diğer yollarla artırmaya çalışmalar zorunludur.

Albert Einstein ünlü sözünü söylediğinden beri yirmi yılı aşkın bir süre geçti: "Eğer insanlık yaşayacaksa, tümüyle yeni bir düşünce biçimi geliştirmek zorundayız." Yeniden dü-

şünmeliyiz: Nükleer savaşın süresiz olarak caydırıcılık politikasıyla engellebileceği, konuşlandırılmış nükleer silahlarla sonsuza dek yaşayabileceğimiz, ya da nükleer savaşın sınırlı olabileceği, nükleer savaştan kurtulmanın olanaklı olduğu gibi yanılsamaları kafamızdan atmalıyız.

"Hiçbir Doğu-Batı anlaşmazlığı, bizim karşılıklı gereksinimimiz olan, nükleer savaşın önlenmesinden daha önemli olamaz."

Bu Çağrı'yı ABD ve SSCB önderlerine ulaştırmak üzere, Norveç, Filandiya, ABD ve SSCB temsilcilerinden oluşan bir uluslararası grup görevlendirildi. Bu grup 21 Ekim 1983'de Sovyet önderlerince kabul edildi. Uluslararası grup tarafından ABD önderlerine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne de iletilen Çağrı'nın, daha sonra Sovyetler ve BM Genel Sekreteri'nce olumlu bulunarak desteklendiği öğrenildi. Ancak ABD yetkililerinden bu Çağrı'yla ilgili herhahgi bir yanıt alınmadı.

"15 Kasım 1983'de SSCB'de geçerli olan Hekim Andına aşağıdaki ek yapıldı: Nükleer silahların yarattığı tehlikenin bilincinde olarak, yorulmaksızın, barış için ne nükleer savaşın önlenmesi için çalışmak..."

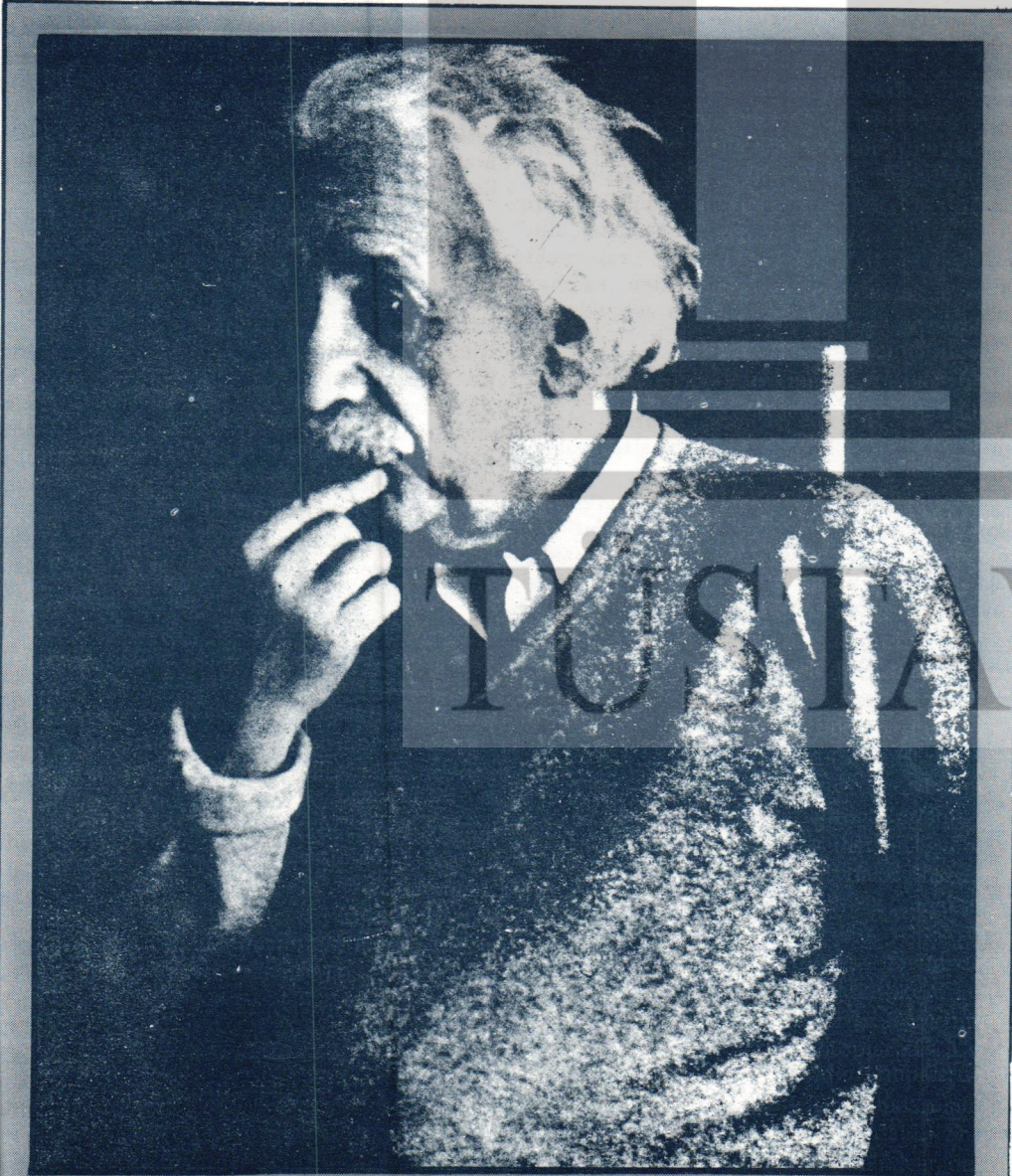
Amsterdam Kongresi, anti-nükleer hekim hareketinin yeni bir aşamasını oluşturdu: Bu Kongre'de hükümetler üstü uluslararası bir örgüt resmen kurulmuş oldu. Hazırlanan tüzük örgütün demokratik ve tümüyle insani yönünü yansıtıyordu.

İlk kez bu Kongre'den sonra, yönetici işlevi olan Uluslararası Konsey çalışmaya başladı. Belki de, 3. Kongre'nin en önemli yanı buydu. Daha önce bu işlevi bir grup Amerika'lı hekim yürütüyordu. Hızlı üye kuruluş artışı, uluslararası bir yönetim biçimi zorunlu kılıştı. Ve böylece, Hollanda Kongresi'ne katılan temsilciler, IPPNW'nin yetkileri oldular. Ana tüzük hazırlanarak onaylandı. Yönetimde yeni bir yapı oluşturuldu. Uluslararası Konsey, ABD ve SSCB'den iki ortak başkan (Dr. Lown ve Dr. Çazov) ile Norveç, Japonya, Macaristan ve Filandiya'dan başkan yardımcılarını seçti.

Uluslararası Konsey Ekim 1983'de Atina'da bir toplantı yaptı. Örgütün büyüyen gelişmesine yönelik önemli kararlar alındı. IPPNW, uluslararası kamuoyunda adını duyurmaya başlamıştı

(Sürecek).

Derleyen: Dr. Özen AŞUT

"EĞER İNSANLIK YAŞAYACAKSA TÜMÜYLE YENİ BİR DÜŞÜNCE BİÇİMİ GELİŞTİRMEK DURUMUNDAYIZ..."

ALBERT EINSTEIN

Silahlanma Yarışının Ekonomisi ve Ötesi

Bu sayımızda sizlere Harvard Ekonomi Fakültesi öğretim üyelerinden Dr. John Kenneth Galbraith'ın "Economics of the Arms Race and After" (Silahlanma Yarışının Ekonomisi ve Sonrası) adlı yazısını sunuyoruz. Dr. Galbraith'ın yapıtları arasında "The new Industrial State, The Age of Uncertainty ve "A Life in Our Times" adlı yapıtlar yer almaktadır.

SSCB ve ABD arasındaki nükleer silahlanma yarışı ve bu yarışın sonuçları hakkında düşünmek isteyen bir kişi öncelikle bu ülkeleri silahlanmaya iten nedenleri ve sonuçlarını değerlendirmelidir.

Öncelikle bir teknolojik tuzak söz konusudur. Her iki ülke de diğer ülkenin silahlarından daha güçlü silah sistemleri geliştirmekte buna karşılık da geliştirilen silah sistemlerini etkisiz duruma getirmek, hatta bu yolla kendisini daha avantajlı duruma getirecek yeni silah sistemlerini geliştirmek zorunda kalacaktır.

Bu dinamiği sağlayan ekonomik, bürokratik ve askeri çıkarlar vardır. Kamu ve özel sektör için iş alanları, Pentagon (ABD Savunma Bakanlığı, ç.n.) ve silah üreticisi-firmaların bürokratik gelişmeleri ve kişisel prestijden yüksek karlara kadar bir dizi çıkar bu silahlanma yarışının ürünleridir. Bu, başkan Dwight D. Eisenhower'ın 20 yıl önce yaptığı ve çok iyi anımsanan konuşmasında altını çizdiği bir etkidir: "Daha önceden tasarlanmış olsun ya da olmasın, askeri endüstrinin sonu nereye varacağı bilinmeyen etkisine karşı uyanık olmalıyız. Yanlış yönlendirilmiş gücün felakete doğru tırmanışa geçme olasılığı vardır ve hep olacaktır... (Bu konuda) hiç bir şeyi bir ödül olarak görmemeliyiz."

Çağımızda silahlanma yarışının ekonomik çıkarlara dayalı köklerinden bahsedilebilir. Bu denli tehlikeli, bu denli yıkıcı herhangi bir şey gerçekten ekonomik çıkar ve kişisel kazanç adına imelenebilir mi? Ancak finans danışmanları bu konuda kendilerini kısıtlamakta; müşterilerine sürekli silahlanma bütçesinin artışıyla orantılı olarak artan kâr oranından söz etmektedirler.

Sağlanan kârlar ve bürokratik çıkarlar geleceğe bir perde çekmektedir: Bugün için anlamlı ve yeterli olan Dolar'dır, gelecekte bu yatırımların birey ve bireyin çocukları için ölüm anlamına geldiği düşünülmemektedir.

Silahlanma yarışının diğer tarafında, Sovyetler Birliği'nde de karşı bir dinamiğin işlediğini kabul etmeliyiz. Amacım, bu yarıştan yalnızca bir tarafın sorumlu olduğunu tartışmak değil; ancak yalnızca yaşadığım tarafla ilgili olarak görüş üretmekteyim.

Gene de, bizim tarafımızda silahlanma yarışının sürdürülmesiyle sonuçlanan daha genel ancak daha etkili bir güç vardır. Bu bir ekonomik, politik ve sosyal düzeni savunmakta olduğumuz inancıdır.

Bu, ancak silahların artması, daha güçlü ve tehlikeli bir silah teknolojisine sahip olunması yoluyla bağımsız kurumları, hür teşebbüsü, kapitalizmi ve Amerikan yaşam biçimini koruyabileceğimize ilişkin bir inançtır.

Şu andaki silahlanma yarışı ne bağımsız kurumları, ne de hür teşebbüsü güçlendirmek-

tedir; tam tersi ekonomik ve sosyal sistemimizi ciddi bir biçimde zayıflatmaktadır. Ve eğer bir anlık hata, kızgınlık ya da panik sonucu bu yarışın dizginlerini elimizden kaçırırsak geniş çaplı, ya da bazılarının bugünlerde dediği gibi sınırlı bir nükleer çatışma olursa-hür teşebbüs ya da kapitalizm adı verilen hiçbir şey kurtulamayacaktır. Kurtulamayacaklara bağımsız kurumlar da eklenebilir. Hepsini bir daha onarılamayacak biçimde yıkıma uğrayacaklardır. Aynı yıkım, komünizmin de başına gelecektir. Kuşkusuz. Kapitalizm, sosyalizm ve komünizm ancak bugünkü kadar gelişmiş bir dünyada yaşam bulan gelişkin toplumsal sistemlerdir. Yıkıntılar, küller ve nükleer savaş sonrası bir dünyada bu sistemlerin hiçbirinin varlığı ve anlamı söz konusu olmayacaktır. Bu, fazla düşünürken duygusallığa kapılmakta ve duygusal kişiler bu gerçekten kaçmaya çalışmaktadırlar. Üs, ölüme ilişkin gerçeklere ve varsayımlara direnç göstermektedir.

Ve sonuçta, nükleer silahlarla, onların kontrolüyle ve yol açacakları ile ilgili konuları, korkuyu ve dehşeti iş edinmiş kişilere bırakmaktayız. Bu, tehlikeli, hatta ölümcül bir güç devridir.

Silahlanma yarışının ekonomik etkileri ve ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini anlamak için derin bir yetkinliğe sahip olmak gereksizdir. Bu konu ekonomistler ve bilgili gözlemciler arasında derin tartışmalara da yol açmaz. Çünkü sonuçlara ilişkin güçlü ampirik kanıtlar ortadadır.

"Nükleer silahlarla, onların kontrolüyle ve yol açacakları ile ilgili konuları, korkuyu ve dehşeti iş edinmiş kişilere bırakmaktayız. Bu, tehlikeli, hatta ölümcül bir güç devridir"

Diğer tüm kamu harcamaları gibi silah harcamaları, diğer harcamaların kısıtlanması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda özel sektör yatırımlarında da ciddi bir kısıntı anlamına gelmektedir. Bu liberal yaklaşımlı ekonomistlerce kabul edilen bir durumdur; hatta tutucu ekonomistlerce de hararetle savunulmaktadır: Şu anda yönetimin ekonomistleri de kamu için kullanılan fonların Amerikan endüstrisinin harekete geçirilmesi için özel sektör yatırımlarına aktarılmasından yanadırlar. Ancak silahlanmaya ilişkin kamu harcamaları söz konusu olduğunda, bu noktanın üzerinde hiç durulmamıştır.

Özellikle nükleer silahlanma yarışının ekonomik etkileri ve ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini anlamak için derin bir yetkinliğe sahip olmak gereksizdir. Bu konu ekonomistler ve bilgili gözlemciler arasında derin tartışmalara da yol açmaz. Çünkü sonuçlara ilişkin güçlü ampirik kanıtlar ortadadır.

Son yıllarda silahlanmaya harcanan fonların diğer kamu gereksinimlerine ayrılan fonlardan kısıntı yapılmasına neden olduğu konusunda çeşitli görüşler dile getirilmeye başlanmıştır: "Pentagon'a giden paranın küçük bir bölümü bile kırsal bölgelerde ve bu bölgelerdeki hizmetlerde görülen gerilemeyi durdurmaya ya da genç insanlara iş bulunmasına yeterlidir." Ancak, silahlanma harcamalarının ekonomimizin gerilemesine yol açan yönü üzerinde hemen hiç söz edilmemektedir.

Bu yön, hem genel hem de özel boyutlar taşır. 70'li yıllarda savunmaya yaklaşık yılda 100 Milyar dolar harcanmış ve on yıl için 1976'daki dolar değeri üzerinden toplam 1 trilyon dolara ulaşmıştır. Anılan değer Amerikan endüstrisine aktarılmış olması durumunda, ekonomimizin bugün daha güçlü olacağı konusunda kimsenin kuşkusu yoktur. Ve bu ekonomik güçlülük 2. Dünya Savaşı öncesinde olduğu gibi bir politik gücü ve prestiji de getirecektir. Bu durum, askeri değil ekonomik güce bağlı bir global konum sağlayabilirdi.

Bu genel boyuttur: Kapitalizmin yoğun bir biçimde sivil endüstriden askeri endüstriye aktarılmış olması, bugün yaşadığımız ekonomik güçsüzlüğe neden olmuştur. Ekonomik sistem içinde özele ilişkin boyut çok daha net görülebilir. Modern silahlanma yatırımları çok uzmanlaşmış yatırımlardır. Yatırım, kendini içinde daha da daraltarak, özellikle füze, uçak ve deniz silahlarına yönelik aşırı derecede özelleşmiş bir yüksek teknolojinin kullanımına aktarmaktadır.

Yatırımların bu özel teknolojinin gelişimini güdülediği bir gerçektir; ancak harcanan kapitalin ve teknoloji, işgücü ve bu kısıtlı alana akan diğer özkaynakların, ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabete açık ürünler üreten sivil endüstriye pahalıya ma olduğu da ortadadır. Endüstrinin dar bir sektörünü geliştirdikçe çelik, otomobil, tekstil, kimya ve daha pek çok endüstri sektörü geride kalmaktadır. Eşitsiz bir gelişim sonucu sivil endüstrinin gelişme sürecinden kopduğu konusunda kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Artık günümüzde Amerika'nın rekabet gücünün Alman ve Japon ekonomisi karşısında gerilemekte olduğu, bir haber değeri taşımamaktadır. Biz Japon ya da Almanlardan daha az zeki değiliz; bizim hammaddemiz ve enerji kaynaklarımız daha kısıtlı değil; tersine Almanya'dakinden ve Japonya'dakinden daha zengin. Almanya kişi başına sosyal hizmetlere bizim harcadığımızdan daha çok harcama yapıyor, ve Japonya da ondan geriye kalmıyor. Aradaki

diğer fark da Almanlar'ın ve Japonlar'ın elle-
rindeki kaynakları sivil endüstrinin gelişmesi
ve modernize edilmesi için harcamaları, bizim
ise kapitalimizi endüstriyel açıdan kısır olan
askeri amaçlara harcamamızdır. Karşılaştı-
rmanın sonuçları çarpıcıdır. 70'li yıllarda ulusal
gelirimizin % 5 ile % 8'i arasında değişen bir
kısmını askeri amaçlar doğrultusunda harca-
dık. Aynı dönem bu oran Almanya için % 3
ile % 4 arasında; on yıl için bizim harcadığı-
mız oranın yarısı kadar olmuştur. Japonlar ise
bu on yıl içinde ulusal gelirinin ancak % 1'ini
askeri amaçlar için harcamışlardır. Bu on yıl
için tipik bir örnek olan 1977 yılında bizim
askeri harcamalarımız kişi başına 441 dolar
iken, Almanya için aynı değer 252, Japonya
için 47 dolardır. Silah endüstrisi yerine sivil
endüstriye aktarılan kaynaklar sonucu, bu iki
ülke bizi de etkileyen birer ekonomik/endü-
striyel güç durumuna gelmişlerdir.

Sayılar gene çarpıcıdır. 70'li yıllar bo-
yunca ABD 'de yapılan silah endüstrisi dışı
yatırımlar ulusal gelirin %16.9 'undan % 19'
una yükselirken aynı oran Almanya için
%20.6'dan %26.7'ye, Japonya için %31'den
%36.6'ya çıkmıştır. Sivil endüstrinin geliş-
mesine ilişkin yatırımlarla askeri amaçlı
yatırımlar arasında ters bir ilişki vardır. Bu
sayılara göz atan bir kişi, askeri harcamaların
ekonomimizi güçlendirdiğini söyleyebilir mi?
Kimse endüstriyel yetkinliğimizin, prestijimiz-
in ve gücümüzün bu harcamalar yüzünden
kaybolduğunu inkar edebilir mi?

Kendimize bir kez daha soralım. Dünyada
ki durumumuz sivil endüstrimizin geride kalı-
şını kabullenerek güçlendirdik mi? Kıymırlarla
dolmuş bir çağda kıyım gücümüzü artırarak en-
düstriyel bir üstünlük sağlayabildik mi? En
azından en tutucu bakış açısıyla; bir an önce
silahlanma yarışına son verip kaynaklarımızı
endüstrimizin rekabet edebilir düzeye getiril-
mesine güçlendirilmesine harcasak daha akıllı-
ca olmaz mı? Bunu sorarken edilgin idealist
bir açıdan değil, pratik kişisel çıkarlar açısın-
dan yanıtlanmasını istiyorum. Yanıt konusun-
da bir tereddüt doğacağını düşünmüyorum.

Kontrolü sağlanamazsa, bir nükleer
silahlanma yarışının kesin olan sonuçları ne-
lerdir? Nükleer bir çatışma sonucu ani ya da
ağır ağır gelecek ölüm konusunda çok şey bili-
yoruz. Hekimler, hemşeriler, hastaneler ve il-
laçlar yeryüzünden silindiğinde yaşanacak
somut dehşet ve korkuyu biliyoruz. Ancak sa-
vunmaya çalıştığımız ekonomik sistemin,
bombaların atılacağı merkezlerdekinden pek
de farklı olmayan biçimde çökeceği konusun-
da fazla biçimlendirilmiyoruz.

En genel bakış açısıyla, sistemimiz gereksi-
nim duyulan alanlara gönüllü yatırım yapılması
üzerine kurulmuştur; yani yatırımcı para kazan-
mak için yapacağı yatırıma kendisi karar ver-
mektedir. İlk nükleer saldırı sonucu bu meka-
nizma yok olacaktır. Kişi hastalık ve ölüm riski
anlamına gelen "dışarıda para için çalışma" ya
yanaşmayacaktır; çünkü nükleer saldırının do-
ğal sonucu olarak kazandıklarını harcayabilece-
ği yer kalmayacaktır.

Genelden özele inerek, taşımayı ele alabiliriz.
Taşıma, ekonomi için temel, yaşamsal bir olgu
dur. Ancak, saldırıdan kurtulmuş makinistler,
ya da soförler ne ücret ödenirse ödensin; yıkım,
radyasyon ve tekrar saldırılma olasılığı olan alan
lardan geçmeyi ya da bu alanlara gitmeyi redde-
deceklerdir. Nükleer bir çatışma sonrası taşıma-
cılık felce uğrayacaktır. Sonuç olarak, ürün,
mamul ve hammadde taşıması duracak, radyas-
yonlanmış besinler de tüketildikten sonra açlık
başlayacaktır.

Aynı biçimde ilaç ve yakıt da taşınmadığından
tükenecektir. Açlık ve radyasyona maruz
kalarak görece olarak yavaş ölme, ilk saldırıdan
kurtulacak kadar talihsiz olanların yazgısı ola-
caktır. Hemen, askeri kuvvetlerin ya da benzeri
bir kurumun taşımacılık işini üstlenebileceği ak-
la gelebilir; ancak, bu saldırı sonrası oluşan kor-
kunc karmaşa içerisinde, yalnızca en iyi koşullar-
da gerçekleştirilebilecek son derece düzenli
bir yapılanmayı gerektiren bir sistemin kurula-
bileceğini düşünmek, olanaksız istemek anlamına
gelir. Sonuçta gönüllü yatırıma dayalı ekonomi-
k sistem çökecektir.

Abartma ya da hiwerbolik standardizasyonla-
ra gerek duyulmadan sonuçlar öngörülebilir: İş
düzeninin hangi katmanında olursa olsun, kur-
tulan kadın ya da erkekler, hedef ya da olası
hedef alanı olan fabrika ve diğer işyerlerinde
çalışmayı reddedeceklerdir. Bu durumda da ölü-
m riskini göze alılabilecek bir ücret yoktur.
Ayrıca, ekonominin dinamiğini belirleyen arz
da ortadan kalkacaktır; bütün kaygısı sağ kal-
mak durumuna gelen bir toplum, otomobil,
çamaşır makinesi ya da diş macunu arzını sür-
düremeyecektir. Üstelik ne üretilirse üretilsin,
ülkeye dağıtımı gerçekleştirilemeyecektir. Eğit-
tim olmayacaktır, binlerce yılın kültürel mirası
kaybolacaktır. Bu sanat, bir üniversitenin önünden
geçerken, bir sanat galerisine ya da müzeye
girdiğinizde aklınıza gelsin.

Hiç kimse temel gereksinimleri bile karşılaya-
bileceğini sanmamalıdır. Özellikle besin, kritik
bir konuma gelecektir. Modern ekonomide bes-
in üretimi endüstrinin diğer kollarıyla sıkı sıkı-
ya ilintilidir. Bir zamanlar çiftlikler kendi kay-
nak ve güçleriyle kendi kendilerine yetmişler-
dir; ancak, bugün çiftliklerin traktörleri için
yakıt ve üretim için gerekli diğer bir çok ham-
maddeyi sağlayacak düzenli bir beslenme ağına
ihtiyaçları vardır. Gene taşımacılık belirleyici
olmaktadır, onsuz ne besin üretebilir ne de dağı-
tılabılır. Ve diğer bir soruda, karşılığında bir
şey alamayacakları halde çiftçilerin neden baş-
kaları için de besin üretmeye çalışacaklarıdır.
Gene, ne denli çok olursa olsun para, çiftçileri
harekete geçirmeye yetmeyecektir. Taşımacılık
için nasıl zorunlu tutulan bireylerden oluşan iyi
organize edilmiş bir sisteme gerek varsa, aynı
tip sistemler besin ve diğer temel ihtiyaçların
karşılanabilmesi için de gerekli olacaktır. Bu da
göz önüne alınca sistemlerin yürümesi olanak-
sızdan da öte görünmektedir.

Şimdi, nükleer savaşı ekonomik ve sosyal sis-
temin korunması için bir yol olarak görenlere
dönelim. Bu, ölmüş olacak milyonlarca kişi için
anamlı görünmüyor. Bunun yanı sıra sağ kalan-
lar için de pek anlamlı olmayacaktır. Nükleer

yıkım sonrası bağımsız kurumlar, hür teşebbüs
kapitalizm, özel mülkiyet ve bunlara ilişkin tüm
değerler yeryüzünden silinecektir. Sistemimizi
korumak için nükleer çatışma riskini göze alma-
lıyız diyenler, en çarpıcı anlatımıyla, bunun ke-
sin olan yıkımını göze almamız demektirler.

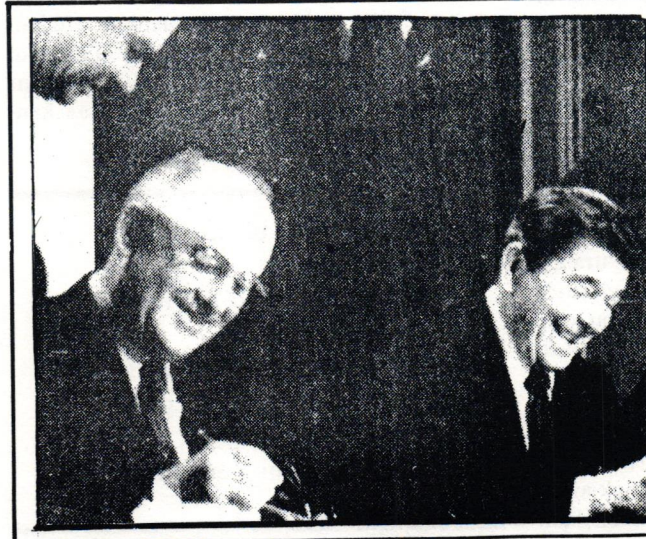
Bir yıl kadar önce (1977'de ç.n.) Pentagon
sözcülerinden biri ABD'nin bir nükleer çatışma
sonrasında "orta düzeyde" bir yaşam standardı-
nı koruyacağını söylemişti. Bu sözler belkide
sözcünün hayal edebileceğinden bile daha akıllı-
cadır: Bu, "orta çağ" düzeyinde bir yaşam an-
lamına gelmektedir: Hastalıklarla yüzyüze bir or-
tamda kadın erkek toprağa bağlı olarak yaşam-
larını sürdürmeye çalışacaklardır; ticaret ortadan
kalkacaktır, herşeyi elleriyle yapmak zorunda
kaleceklerdir. Ne hür teşebbüs, ne kapitalizm,
ne de özgürlük diye adlandırılacak bir şey
kalacaktır ortada. Benzer bir biçimde sosyaliz-
min de sonu olacaktır bu. Çünkü bomba ne ka-
pitalisleri ne de komünistleri ayırdedmeden yok
eder; çünkü küller içinde sağ kalmış birisi için
hepsi anlamsızdır.

Çıkarılacak ders açıktır: Ancak Sovyetler Bir-
liği ve geriye kalan sosyalist ya da komünist
dünya ile barış içinde bir arada yaşadıkça alter-
natif ekonomik ve sosyalist sistem varlığını sür-
dürebilir. Silahlanma yarışı hür teşebbüse dayalı
ekonomiye büyük hasarlar vermektedir. Ve bu-
nun sosyalist ekonomi için farklı olması bekle-
nemez. Bizim örneğimizde sonuçlar ortada ve
üzücüdür: Kapitalin silah endüstrisine harcanma-
sıyla kapital sıkıntısı çeken, rekabet yeteneğini
yitiren bir ekonomi, kaybedilen dünya çapında
bir prestij. Bu durum ekonomimize yeterince
zarar vermiştir, Ancak, olabileceklerin en kötü-
sü bu sanılmamalıdır. Her ideolog sovyet-
nin yok edilmesinin karşılığında bizim sistemi-
mizin de yok olacağını anlamalıdır.

Kaçılmayacak tek bir yol kalıyor önümüzde:
Farklılıklar ne denli büyük olursa olsun Sovyet-
ler Birliği ile birlikte insanlığın ya da sağ kalan-
ların karanlık çağlara dönmesini önleme yolları
aramak. Bu, hepimizin ortak çıkarıdır. Salt
silahlanma yarışının kontrolü değil; bir hesap
hatası, yanlışlık ya da kızgınlık sonucu yokol-
mayacağımızı sağlama almak hepimizin ortak
çıkarıdır.

Politik görüşlerimiz, politik korkularımız ne
olursa olsun, ekonomik sistemimizi nükleer sa-
vaş yoluyla savunabileceğimizi ya da kurtarabi-
leceğimizi düşünmekten vazgeçmek zorundayız.
Daha önce de belirtildiği gibi küllerin içinde
komünizmin ve kapitalizmin anlamları olmaya-
caktır. Tıpkı sağ kalacak kadar talihsiz olanların
yaşamlarını sürdürmek yolunda verecekleri son
derece ilkel savaşımın da bir anlamının olmaya-
cağı gibi...

Ord. Prof. Dr. John. K. Galbraith, Çev. Dr. Yunus Emre Kocabaşoğlu

*"Salt silahlanma
yarışının kontrolü
değil; bir hesap
hatası, yanlışlık
ya da kızgınlık
sonucu yok
olmayacağımızı
sağlama almak
hepimizin ortak
çıkarıdır"*

Dünyada Nükleer Bomba Denemeleri

"Ne gariptir ki, dünya Bikini adını duyunca hidrojen bombalarını değil de, daha çok bu isimli mayoyu giyen seks bombalarını hatırlıyor"

ABD 1 Mart 1954'de. Pasifik Okyanusunda Marshall Adalarından Bikini Mercan Adasında 15 megatonluk (15 milyon ton TNV, yani Hiroşima bombasının 1000 katı) bir hidrojen bombası denemesi yaptı (ABD BRA VO testi). Bu patlamanın yarattığı radyoaktif çöküntü 180 km uzaklıktaki Rongelap Adasına 6 saatte ve 440 km uzaklıktaki Utirik Adasına 22 saatte erişti. Öldürücü radyoaktif kül 50.000 mil kareye yayılmış ve 80 mil ötedeki "Talihli Ejderha" adlı Japon balıkçı gemisinde 1 kişi ölmüş ve kalanlar hastalanmıştı. Rongelap Adasında yaşayanların herbiri 175 rad, Utirik Adasındakilerin her biri 14 rad gama ışını aldı. Bu adalarda yaşayan yerliler hidrojen bombası radyoaktivitesinden önce değil, sonra boşaltıldı. Nükleer reaktörde olan şey kazadır, ya bunun adı nedir? Bu yerliler acaba ışın etkilerini görmek için kobay olarak mı kullanıldı?

Yüksek doz gama ışını alan Rogelap Adası yerlilerinin %90'nın derisinde radyasyon yanıkları ve tüm saçları dökülmesi görüldü. Bu adadakilere herbirinin troid bezi, ortalama 4500 rad radyoaktif iyod almış bulunuyordu 1964'den itibaren bu adalarda yaşayanlarda troid nodülleri (urları) görülmeye başlandı. Patlama sırasında bu iki adada 10 yaşın altında olan çocukların % 77'si troid kenseri veya selim troid tümörü teşhisi ile ameliyat edildi. Hipofiz tümörlerinde de artma görüldü.

Bu çocuklar "Bikini karı"na maruz kalmış (radyoaktif kül ve mercan karışımı), bu bilimsel karın üstünde oynamış, Hatta bu karı yemişti. Ne gariptir ki, dünya Bikini adını duyunca hidrojen bombalarını değil de, daha çok bu isimli mayoyu giyen seks bombalarını hatırlıyor.

Bombalardan sonra ortadan yok olan yalnız Bokbatı Adası ve Bokonejen Adasının bir bölümü değildi. İnsanlar da yokolmuştu ve yokoluyordu. Pasifik'deki Enewetak Adasına atılan 43 hidrojen bombasından kalan radyoaktif toprak vb. yakındaki Runit Adasında 120 milyon dolar harcayarak açılan 90 m. derinlik ve 1 km. genişliğindeki bir çukura gömüldü, çukur betonla kapandı. Runit adasında hala 160 gr. plutonyum serbesttir ve bu yüksek dolusu plutonyum, ölüm saçmak için beklemektedir.

Bikini denemeleri 1958'e kadar devam etti. Bikini toprakları yarı ömrü 30 yıl olan radyoaktif sezyum 137 ile kaplanmıştı. Burada yetişen her bitki (hindistan ceviz, ekmek ağacı vb) ölüm getirmekte idi. 1968'de ABD Başkanı

L.B.Johnson Bikini'nin tehlikesiz hale geldiğini ilan etti. Bazı yerliler adaya döndü, 1978 'de bunların çok fazla cesium 137 almış oldukları anlaşıldı, ada tekrar boşaltıldı. Adanın temizlenmesi için ya K'l ügübreler kullanılacak veya toprağın üst 25cm'25.000 ağaçla birlikte kazınıp atılacaktır. (Bu radyoaktif toprağın ne yapılacağı da bir sorundur. O zaman Kil ve diğer marchall adalarında yaşayan yerliler 40 yıllık yarı aç bir göçebelikten sonra Bikini 'ye dönebileceklerdir. 1985'de Bikini adası hala oturulamayacak kadar radyoaktifti. Mart 1985'de Reagan idaresi, açılan danyı kaybederek bu adanın radyoaktiviteden temizlenmesi için 42 milyon doları ödemeyi kabul etti. Bikini trajedisinin romanını, bu deneme görevi gereği katılmış olan Amerikalı Dr. Davit Bradley yazdı: "Saklanacak Yer Yok" (No Place to Hide). Pasifik Okyanusu'nun (ne gariptir ki, Pasifik Barışçısı demektir) romantik mercan adaları, bombadan sonra, mercanların kırmızı olmasına katkıda bulunan yosunlar öldüğünde, mercan kesifleri solup beyazlaşıyor. Fotoğraf plağı üzerine konan radyoaktif balıklar kendi kendinin resmini oluşturuyor. Deniz kuvvetleri personeli gemilerini fırçalarla oğa oğa yıkayarak ve kazıyarak radyoaktiviteden temizlemeye çalışıyor. Tabii boşuna. Fırçalar izotopları döşemenin daha da derinliklerine itiyor. Bütün mürettebat bu radyoaktif gemilerde yiyip içiyor.

Nevada Test Bölgesi'nde 1951-1962 aras 600 atom bombası patlatıldı, bu patlamaların 183'ü atmosferdeydi. Patlamalar sonucu Utah ve Kuzey Nevada'da 250.000 km.lik bir alan plutonyum ve uranyumla kirlendi. 100rad/saat radyoaktivite saçan "sıcakmerkezler"(hot spots) oluştu. yarı ömrü 24.390 yıl olan radyoaktif plutonyum-239 izotopunun verdiği maksimum radyasyon 9.6 picocurie/cm idi. Aynı bölgede 40 yeraltı atom bombası patlatılmasından sonra toprak yarıklarından yükselen radyoaktif dumanlar bulutlar oluşturup uzaklara gitti. 19 Mayıs 1953'de Nevada'da patlatılan bir atom bombasından sonra Utah'daki St George Şehrinde radyoaktiöte 300 milirontgen/saat'e yükseldi. Bu şehirde 5 yaş altı çocukların troidi 500-2500 rad radyoaktif iyod aldı. Sonuç: Utah'ta 1967-1975 arası genel kanser sıklığı %60 arttı. Aynı eyalette 1958-1966 arası lösemi %500 artma gösterdi, meme kanseri %92, melanoma (benlerden çıkan kanser) %166, kemik kanseri %1042, Tiroid kanseri %723, beyin tümörleri %130 arttı. Lenf bezi kanserleri (lenfoma) ve mide barsak kanserleri sıklığı arttı.

Dünya uzayda bir koca gemi,
Tayfası insanlık,
Tayfanın tayfayı öldürmesine
izin verilebilir mi?
Hali ne olur o zaman geminin,
Yok olan insanlık geri gelir mi?

Yevgeni Yevtuşenko

"Herhengi bir insanın ölümü
Beni de yaralar ey insanlar,
Çünkü parçasıyım ben insanlığım,
Sorma kimin için çalıyor çanlar,
Ola ki senin içindir,
Sana da tehlike var."

John Donne

Bu bölgedeki hayvanlar daha da yüksek radyasyon aldı. 1953'de radyoaktif bulut geçerken 4000 koyun öldü. Kuzulann tiroid bezi 20.000-40.000 rad radyoaktif iyod aldı. Koyunların barsakları 1500- 6000 rad ışımaya maruz kaldı.

G.G. Caldwell ve ark. 1983'de şu gerçeği bildirdi: ABD'de 1957'de Smoky nükleer denemelerine katılan askeri personelde 1957 ile 1979 arasında lösemi sıklığı artmıştı. Bu denemelere katılan diğer 4 kişide tehlikeli alıyuar artışı (polisitemia vera) görüldü.

İnsan ve hayvanlar, uranyum ve plutonyum parçalanmasından doğan 240 kadar uzun ömürlü radyoaktif izotopu hava ve besinler yolu ile vücuda alıp depo ettiler. Bu tehlikeli izotoplar arasında insan beslenmesinde büyük önemi olan bütün eser ve diğer elemanlar vardı. Bunların çoğu vücutta birikicidir ve besin zincirinde konsantre olur. Bu bölgedeki insanlar tehlikeli izotoplarla buluşmuş et ve sebzeleri yediler, suları içtiler, havayı soludular.

Aktinidler grubuna giren metallere (aktinyum, toryum, uranyum ve plutonyum) çalışan işçilerde melanomların, kemik ve beyin kanserlerinin arttığı bilinmektedir. Atom bombası denemelerinde de çevreye çok miktarda radyoaktif aktinidler (özellikle plutonyum 239) saçılmaktadır. Kanserlerin artışı buna bağlıdır.

Atom parçalanması (filyon) sırasında başlıca 170 farklı izotop oluşur. Bunların %5 kadarı Sr-90'dır (yarı ömrü 28 yıl), önemli olan diğer izotoplar Cs- 137, Zn- 65 ve İ- 131'dir 1950'lerde atmosferde patlatılarak denenen hidrojen bombaları sonucu bütün dünyaya süte (ana sütü dahil) Sr-90 arttı. Bunun üzerine atmosferde nükleer denemeler yasaklandı; bu yaşağı yalnız Fransızların Güney Pasifik'de yaptığı nükleer denemeler bozdu; Hindistan ve Kızıl Çin de havada sınırlı nükleer denemeler yapıyordu. 1959'larda sütteki Sr-90 toprakta uzun süre kalır ve bitkilerce yavaş yavaş alınır. Bitkiler yıllarca Sr- 90'la kontamine halde olabilir. İçme suyu ve su hayvanları da (balık, karides vb) Sr-90 ile kirlenebilir.

NÜSHED'in 29.5.1988'de Dernek Merkezinde yapılan olağan Genel Yönetim Kurulu (GYK) toplantısına Genel Yönetim Kurulu üyeleri ve çok sayıda üye katıldı. Toplantıda, derneğin hukuksal durumu ve çalışmaları gözden geçirildi. Toplantıya İskenderun'dan katılan Türk Dışhekimleri Birliği Genel Başkan Yardımcısı ve NÜSHED üyesi Dışhekim Cemil Altay, NÜSHED'in Ankara dışında da örgütlenmesi için daha fazla çaba harcanmasını istedi. Altay ayrıca, NÜSHED'in 5-10 Temmuz arasında İskenderun'da düzenlenecek "İskenderun Şenliği"ne temsilci göndermesini önerdi ve bu istemi GYK tarafından olumlu karşılanarak kabul edildi.

GYK toplantısında, Dernek Tüzüğü'nün onaylanması için İçişleri Bakanlığı'na başvurulması kararlaştırıldı. Dernek bünyesinde oluşturulmuş olan kurullara yeni katılımlar oldu. Tüm üyeler, bu kurulların etkinliklerini arttırmalarını istediler.

GYK, 5-6 Ağustos etkinliklerini planlama ve gerçekleştirme görevini, Sosyal Etkinlikler Grubuna verdi. 5-6 Ağustos etkinlikleri izlenisi, üyelerimize ve kamuoyuna ayrıca duyurulacak.

NÜSHED'in bünyesinde oluşturulmuş ve şu anda çalışmakta olan kurullar şunlardır:

- o Sosyal etkinlikler kurulu
- o Bilim Kurulu
- o Örgütlenme Kurulu
- o Yayın kurulu

Stronsyum 90 yağmurlarla toprağa erişmekte, insan besin zincirine girmekte ve özellikle çocuklarda kemik iliğinde yoğunlaşmaktadır. Mayıs 1959'da Science Dergisinde nükleer Columbia Üniversitesi araştırmacıları, ABD de 4 yaş altı çocukların kemiklerindeki stronsyum'un normalin iki katına çıktığını bildirdiler. Aynı yıl ABD'de St. Louise'de sitte Stronsyum 90'm çok arttığı bulundu. Bu bulgulardan ABD'de nükleer bomba denemelerinin durdurulması için önemli bir kamuoyu oluştu. 1957'de 2000 bilimadamı Amerikalı Prof. Linus Pauling'in Uluslararası Nükleer Bomba Denemelerinin yasaklanması dilekçesini imzaladı. Indiana Üniversitesi'nden Nobel Ödülü sahibi genetikçi Profesör Hermann J. Müller, Stronsyum-90'm insanlarda nesiller boyu devam edecek gen bozulmaları yapacağını bildirdi. İnsanlığın en önemli hazinesi olan genler tehlikedeydi.

1963'de ABDBde yayınlanan Çöken Gök (Fallen Sky) adlı kitap, doktorları nükleer savaşa hazırlanmaya değil, nükleer savaşı önlemeye davet ediyordu; çünkü bir nükleer savaşta doktorların yapabileceği hemen hiçbir şey yoktu. "Hiç bir modern toplum, bir hidrojen bombası savaşından sağ çıkamaz" diyordu kitap. Bunun aksini savunanlar "insan hayatı ile, bilime dayanan büyük bir kumar" oynuyordu. Sınırlı bir nükleer saldırı bile Boston'un merkezindeki 3 milyon insandan 1 milyonu derhal ölecek, 1 milyonu ise yaralanacak ve hastalanacaktı. Şehirdeki 6500 doktordan 4850'si hemen ölecekti, kalan 640 doktor günde 16 saatten her yaralıya 15 dakika harcarsa, tüm yaralıların muayene edilebilmesi 3 hafta alacaktı.

Nükleer bomba denemelerinin dünyaya

Bu kurullarda çalışmak isteyen üyelerimiz, Dernek Genel Merkezine doğrudan ya da telefonla başvurabilirler.

Kurullara, Ankara dışından da katılmak olanaklıdır.

İDARENİN DERNEĞİMİZE KARŞI KEYFİ TUTUMLARI

İçişleri Bakanlığı anayasa emrine karşın tüzüğümüzü onaylamıyor. Bildiğiniz gibi kuruluşundan üç ay sonra yasaların kendilerine verdiği yetkiye dayanarak derneğimizin çalışmalarını yasaklayan yönetim, elimizdeki üç adli karara karşın tüzüğümüzü onaylamamakta direniyor.

30.9.1987 tarihindeki yürütmeyi durdurma kararından sonra, Ankara 5. idare mankemesi 16.3. 1988 tarihinde gerekçeli kararını yazmış ve derneğimizin yasaklanmış derneklere sayılmayacağını bildirmişti. Ayrıca 1987 Aralık ayında savcılıktan takipsizlik kararı almıştık.

Tüzüğümüzü onaylamayan İçişleri Bakanlığı, yöneticilerimizin Kanada'da IPNW'nin 8. kongresine katılmasını da engelledi. Birer ay önce pasaport için başvuran Dr. Özen Aşut'a pasaport vermediler, Genel Sekreterimiz Dr. Ferruh Yavuz'a ise uçak kalktıktan bir saat sonra pasaportunu verdiler.

etkisi sonucunda, uzun vadede 29.000-72.000 insan kanserden ölecek (tüm vücut ışınlanması) ve 168.000 kişiden nesiller boyu kalıtsal bozukluklar meydana gelecektir. Hiroşima ve Nagasaki'den sağ kalan 100.000 kişi atom bombasından gelen ışınlamaya maruz kalmıştır. Bu insanlarda bombadan 6 yıl sonra lösemi çok artmıştır. Daha sonraki yıllarda çeşitli kanserlerde artış görülmüştür. Atom bombasından 27-32 yıl sonra bile, Japonya'da kanser ölümleri normalin 2.4 katıdır.

Yazımızı, eşi Irene Curie ile birlikte 1935 Nobel ödülünü alan, insanlık bilim ve düşünce hayatının, ölümsüz isimlerinden Prof. Joliot-Curie ile bağlayalım:

Önceleri yalnızca fizik düşünüyordum. Sonra kendi kendime sordum: Ama yaptığım keşifleri kim kullanacak ki? Anladım ki ancak gözü dönmüş savaş devlerinin değil, bilimin barışçıl amaçlarca kullanılmasını isteyenlerin yanında olursam temiz bir vicdanla araştırma yapabilirim. Ancak dünyaya sürekli barış geldikten sonradır ki biz bilim adamları ruh huzuruna kavuşacağız ve laboratuvarlarımızda bütün gün kalabileceğiz. O zaman insanlığı çok muflu edecek haberlerin müjdecisi olacağız."

Frederic Joliot - Curie

Doç. Dr. Selçuk ALSAN

YENİ HEDEFLER, YENİ EYLEM BİÇİMLERİ

Bizden sonraki kuşaklara yaşamları bir dünya mı, yoksa sayılarını her geçen gün artıracak daha fazla güvenlik sağlanabileceği zannedilen Nükleer silahlarla doldurulmuş bir gezegen mi?..

Nihai olarak "kendi soyunu" savunmaya kadar zorlanan insanlık nükleer silahların gücü ve dehşeti karşısında tarihsel bir sınav veriyor.

Tüm dünyada özellikle 70'lerden sonra geniş bir kitleselliğe ulaşan Barış Hareketi, bu platformda şimdiye kadar hiç rastlanmayan zengin, şaşkıncı ve "şirin" protesto biçimlerini hayata geçiriyor. 1978'de Manchester Belediyesi, İngiltere'ye Cruise füzelerinin yerleştirilmesini protesto ederek "kendi kentlerinin" bunun dışında tutulmasını isterken, Japonya'da nükleer silahların kendi kentlerine sokulmaması için binlerce insan sokaklara dökülüyor, Alman Sendikalar Birliği (DGB), 5 Ekim 1983'de bir çağrı yaparak tüm işyerlerindeki işçileri "Barış için 5 dakikalık işe ara vermeye" çağırıyor.

Birçok Avrupa ülkesinde, Amerika'da anti-nükleer gösteriler sayısız olarak çok büyük bir çoğunluğa ulaşırken, Melbourne'lu bir iş adamı ödemesi gereken vergilerin "nükleer silahlara harcanmasını önlemek için" hükümete karşılığını ağaç fidanlarıyla ödemeyi teklif ediyor.

Dünyanın köy köy, kent kent, ülke ülke nükleer silahlardan arındırılması düşüncesinin hızla yaygınlaşması, kendi odalarımızı ya da masalarımızı da nükleer silahsız bölge ilan etmemize kadar ulaşacak mı?... Ne dersiniz, fazla ütöpik ve sembolik bir yere mi geldik?

Yukarıda sıraladığım iki seçenek arasındaki korkunç çelişki, belki de barış güçlerini böylesine zengin ve hatta "anlamsız" bir çeşitliliğe taşıdı.

Toplumsal muhalefetin en dinamik ve canlı unsurlarını oluşturan barış güçleri, belirleyici ve uluslararası politikayı etkileyici bir konumdayken, artık görüldüğünde hafifçe gülümsenilen "gürültücü kalabalıklara" mı dönüşecek? Ya da, anti-nükleer tavrı "Bumerang" halini mi almaya başladı?

"Nükleer silahları kınamak popüler bir hobi olabilir. Ancak, geniş çerçeveli bir siyasal çözümün yokluğunda, nükleer silahların kaldırılması, konvansiyonel savaş tehlikesini artırmak anlamına gelir." Böyle diyor, 1977-1981 yılları arasında Carter'in Ulusal Güvenlik Başdanışmanlığını yapan Zbigniew Brezinski...

Evet yeniden ve yeniden düşünmeliyiz... Barış güçlerinin etkinlik ve sürekliliğini inkar etmenin olanaksız olduğu günümüzde artık, savaş ve silah karşıtı hareketleri sembolik yönüyle değil, yeni kavramlar ve öneriler, yeni eylem biçimleri ile geliştirmek zorundayız...

İşimiz bitmedi kaldığımız yerden devam ediyoruz. Çünkü dünya politikasından savaşın dışlanması demek, insanlığı, her şeyden önce de, savaşta daha çok acı çeken ve tükenen emekçi yığınların kurtarılması demektir.

Çünkü "silahsız bir dünya" demek gezegenimizin ilerlemesini sağlayan bağımsız gelişmeyi ve devrimci dönüşümleri yaratan en önemli faktörün gerçekleşmesi demektir.

Silahın ve zorun olmadığı, halkların kendi yolunu, kendi yaşam biçimini özgürce seçtiği bir dünyayı hayal etme şansımız hiç bir zaman kaybolmadı, kaybolmayacak.

Barış güçlerinin önünde, yeni hedefler tespit etmek, yeni öneriler geliştirmek, yeni eylem biçimleri gerçekleştirmek vazgeçilmez bir görev olarak durmaktadır...

Dr. ERCAN KESAL

SON REÇETE'YE
ABONE OL, ABONE BUL!

İSVEÇ MEKTUBU

Yaşayabileceğimiz Birtek Dünyamız Var!

Üzerinde yaşadığımız bu dünya bir anda, bir günde oluşmadı. Yediğimiz ekmek, içtiğimiz su, bu denizler bu mavi gökyüzü, bu ağaçlar 4700 milyon yıllık bir gelişmenin sonucudur. İnsan mı? İnsan ancak bu gelişmelerin sonunda 10-15 milyon yıl önce düşünüp yaşamaya başladı, insanlaştı. Kısaca, insanda bu 4700 milyon yıllık süreci tohum durumunda yaşadı. Demek gerekse, bitkiler, hayvanlar, kuşlar, böcekler- bakterilerden insana kadar yeryüzündeki bütün yaşam, uzun zaman ve süreçlerden sonra bir doğa dengeleşmesinin sonucu Bu dengeyi bozmayalım! Doğanın bu dengesi yardımıyla yaşamımızı sürdürüyoruz yeryüzünde. Daha şimdiden bu dünyayı en az bin kez yıkmaya uğratacak nükleer silahlarla dolu yerküremiz! Çıldırıldık mı yoksa? Kim yaptı bu silahları insandan başka? İnsanın usu, düşüncesi, eliyle yapıldı bu yıkım, bu nükleer başbelası! Öyleyse yapacağımız tek şey, usumuzu başımıza toplayıp; düşüncemiz, elimizle yaptığımız ve biz insanları, dünyamızı toptan, korkunç bir yokluğa götürecektir olan bu silahları yok etmektir!..

Türkiye'mizde bilinçli, düşünceli kafalarda anlamını bulan, NÜSHED (Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği) dünyada ülkemizin yüzünü ağartmaktadır.

Yalnız bilimciler, hekimler ve sanatçıların değil, halkımızın da bütün insanlığın iyiliğine katkıda bulunacak olan NÜSHED'i desteklemesini diliyoruz. Bu gün insanlık, korkunç bir yokluk uçurumunun önündedir. Bunu önlemeye çalışmak her bilim adamının, her sanatçının, halktan her kişinin insanlık görevidir. Sizlere şu gerçeği hemen söylemeliyim: İsveç böylesi çalışmaları yıllardan beri sürdürmekte ve olumlu sonuçlara erişmektedir.

İnsan olarak bugün, Nükleer silahlara, Nükleer savaşa karşı çıkmaz, bu silahların ve onlarla birlikte zehirli gazların yok edilmesi için çalışmazsak; yarın çok geç olacak! Hepimiz toptan yokolacağız! Evet, bir Nükleer savaşta bir REAGEN'le bir GORBAÇOV'un ve halktan birinin durumu aynıdır. Hiçbir ayrımı yoktur. Bir Nükleer savaş Başkanlar'ı da halkı da aynı yokedicici güce vurur! Bir Nükleer savaşta toptan ölüme gitmek var! İnsaniyle, hayvanıyla, bitkisiyle, böceğiyle, havasıyla, suyuyla, toprağıyla... Böyle bir savaşta yenmek diye birşey yok! Her iki yanda, her on yanda birlikte yenilir yani yokolur! Böyle bir savaşta sayınlarevi de, hekimler de çalışamaz! Onlar da insan, onlar da ölürl! Ölmekle da iş bitmeyecek! Bütün canlıları, bitkileri, soluk aldığımız havayı kimyasal artıklar, atom külleri bırakmıyacak! Böylesine kimyasal artıklar daha şimdiden atmosferi, yani soluk aldığımız havayı yıkıma uğratmaya başladı bile. Bundan böyle bir nükleer savaşta yalnız yeryüzü değil, gökyüzü de kimliğini yitirecek!

***

Kısaca, iki yol ağzındayız bugün: Ya birarada yaşamayı öğrenecek ya da karanlıklara uçurumlara gömülüp yokolacağız! Her ozana yazara, romancıya, öyküciye düşen görevler var. Bütün insanlığın ortak sorunu olan Nükleer silahlara, zehirli gazlara karşı çıkalm, insan gibi yaşamak istiyorsak! Değilse, kendi usu, değerleriyle kendini kurtaramıyan insanı, insanlığı, insandan başka hiçbir şey kurtarmıyacaktır!

XIII. yüzyılın ve dünyanın en büyük ozanlarından Yunus Emre (1245-1325), 700 yıl önce Anadolu'nun ortasında günümüzün ağıltısal tablosunu seyredermiş gibi yanık bir sesle şöyle diyor:

Anmaz mısın sen şol günü
Cümle alem uryan ola
Ne ana oğula baka
Ne kardaşdan derman ola

Ne bu doymazlığımız? Milyonlarca yıl doğayla birlikte mutluluğunu duyan insan, kendi eliyle yapmış olduğu makinelerin, Nükleer silahların kölesi me olacak? Atom bombası, Hidrojen bombası, Nötron bombası, Laser ve Ölüm ışınları!.. Yoksa, kendi eliyle yaptığı silahlarla tümünden yokoluşa mı gidecek insanlık! Böyle bir çilgnliği, böyle aptallığı onaylamayız.

Evet bir Nükleer yıkımda ne sağ var, ne sol! Ne başkan var, ne hizmetçi! Kimsenin kimseye bakacak durumu olmayacak! Ne ana oğula bakacak, ne kardaştan yardım gelecek! Bir daha yineylem: Bir Nükleer savaşta sınırlar olmayacak! Nükleer savaşın yapısı bu!

Geçen yıl (Ağustos 1987), Selanik Üniversitesi'nde "International Meeting on The Contrion of the Balkan Contries to Promotion of Peace"- katıldığımız konferansta karşılaştığımız Yunanlı ve öbür dostlarla bu konuyu açıkça konuştuk. Dünyanın her yanından konuşmacılar, sanatçılar gelmişti: Türkiye, Amerika, Sovyetler, Bulgaristan, Romanya, İngiltere, Japonya.. Basna sunduğumuz yazıda şöyle demiştik: "...Bir Atom savaşını, insanlığın toptan "intiharı" olarak görüyoruz. Böyle bir savaşta, insanlık yıkıma uğramakla kalmaz; insanın insanla birlikte, insanlık uğruna yapmış olduğu herşey yıkıma uğrar. Şimdiye kadar yapılan bilimsel araştırmalar, Samanyolu'nun dış kanadında yaşanabilecek yalnız bir dünya olduğunu kanıtıyor. Doğanın bize sunmuş olduğu biricik dünyamızı yaşanmaz duruma sokmaya hiç kimsenin hakkı yoktur. Dünya atom silahlarıyla dolup taşarken, devekuşu gibi başımızı kuma sokarak dünyayı görmemek bir kurtuluş yolu olamaz..."

Bir gezegende yaşamın olabilmesi için, herşeyden önce yaşam koşullarının oluşması gerekir. Herbiri birer güneş olan uzak yıldızların gezegenlerinde yaşamın olup olmadığı henüz bilinmemektedir. Evet, üzerinde yaşayabileceğimiz birtek dünyamız var!

Ünlü bilimadamı Albert Einstein (1879-1955) "Yeni buluşların uygarlığı yıkmaya değil, insanlığı mutluluğa kavuşturmaya hizmet etmesini" vurgulamış; ölümünden iki gün önce de ünlü düşünbilimci Bertrand Russell (1872-1970)'ın düzenlediği "manifesto"yu imzalamıştır: "Biz insan olarak, insanlardan şunu diliyoruz: 'insanlığımızı anımsaymız ve başkaca herşeyi unutunuz. Bunu yapabilirseniz, yol yeni bir cennete açıktır. Bunu yapamazsanız, bütün canlıların yok olacağı tehlikesiyle karşı karşıya geleceksiniz."

Abdullah Rıza Ergüven

HİROŞİMA

Göğü sağdık memelerinden
yetmedi sıcaklığı çocuklarımız
oturup ağıltılar yak tük
ölülerin ardından

ölüler tanımadı bizi
Ve insanlar, insanlar, insanlar
elleri arkalarında
ne yaparlar?

Yıldızlar gözlerini verdi
yüreğini geceler
taşlar soludu yerinize
unuttuk herşeyi

gök te ve yerde
yatağını bırak tı ırmaklar
ayrık ayrık söküldük
toprağımızdan

Ne denli yürüdük

kimse bilmez
bağı çözüldü ayaklarımızın
yıldırımlar düştü başımıza
Hiroşima

Hiroşima

Hiroşima

BU NÜKLEER KORKULU
DÜNYADA

Ölmedik ama
yaşadık sayılmaz
bu nükleer korkulu dünyada
Üstüste giyindik acıları
güneşe çıkmak oldu çaremiz
her çıkışta bayram ettik
sevincimiz güneş oldu

Ahp götürme herşeyi
hiçbir şey olmamış gibi
boşluğa açılan ellerimiz
kapanmayabilir bir daha
bu nükleer korkulu dünyada

Abdullah Rıza Ergüven

Sevmeyi Bilmek...

1960'ın ilk yarısının başları daha; ABD Cumhurbaşkanı Kennedy, yardımcısı da Johnson. Johnson belki de habersiz, birden bire Ankara'ya geldi. Esenboğa'da, Başbakan İsmet İnönü karşıladı. İsmet Paşa, Johnson'un niye geldiğini bilmiyor; bilmediğini daha sonra öğreneceğiz.

Johnson, Esenboğa'da karşılandıktan sonra, arabalarla Ankara'ya kente geliniyor. Kendi isteği üzerine olmalı, Yıldırım Beyazıt kavşağında açık arabaya alındı. Sağa sola selamlar veriyor, gülücükler gönderiyor. Ulus'taki Atatürk anıtının orada, açık arabadan indi, Altındağ'lı bir yurttaşı şapur şapur öptü. Bunlar, aynı arabada olan İsmet Paşa'nın yanında oluyor. Öyle mi oluyor, belki de değil, kendimi de okuru da yanıltmayayım. Paşa'nın biraz da tuhafına gidiver...

— Bunlar Amerika'lı, tuhaf adalar ! diyor, işin içinden çıkamayacak denli siyasal deneyimi olan adam İsmet Paşa!

Akşam bir yerlerde yemek var; oraya gidiliyor. İsmet Paşa Johnson'a:

— Yahu, hayrola, sebebi ziyaretiniz neydi? diye soramıyor. Sorulur mu ayıp olur!

Yine ertesi gün bir başka yerde yemek. O sıralarda "Öncü" gazetesinden "Milliyet" gazetesine geçmiştim. Geçiş, futbolcu transferi gibi görünebilir, pek öyle değil, aldığım paradan yüz lira fazlasına geçmiştim. Meğer Milliyet'tekiler, benden de az alıyorlarmış, o nedenle orada çalışanların da ücretlerinin artırıldığını anımsıyorum. Neyse, konumuz o değil, İsmet Paşa'yla Johnson! Olup bitenlerin de ayırında değilim doğrusu, sonradan İsmet Paşa'nın yakınında bulunanlardan dinledim olayı...

Paşa, bir türlü Johnson'a "Niye geldin?" diye soramıyor, içi içini yiyor! Bir akşam başbaşa kaldıkları bir sıra, şöyle diyor Johnson:

— General, Küba'yı ablukaya alıyoruz, oradaki Sovyet füzelerinin sökülmesini istiyoruz. Siz de müttefikimizsiniz, onun için geldim!

İsmet Paşa, Johnson anlatırken, derinden bir iç çekiyor, içinden:

— Oh be, diyor, rahatladım!

— Bunun içi mi geldiniz?

— Evet...

Tabii, İsmet Paşa'da "evet" diyor ama, asıl rahatlaması, geli nedenini öğrenmiş olmasından kaynaklanıyor. Konuşuyorlar. Johnson, Sovyetler'in Küba'daki füzelerine karşılık, Amerika'nın da, Türkiye'deki füzeleri sökmelerini koşul olarak ileri sürmektedir. Nükleer başlıklı füzeler!

Savaş, çıktı çıkacak! Nasıl bir gerginlik...

Türkiye de, topun ağzında. Sovyetler, füzelerin sökülmesine razı olunca, savaş olasılığı ortadan kalktı. Tek bir gazete Türkiye'de o zaman, "Öncü" Gazetesi:

— Barış'ı Kruşçev kurtardı! başlığını attı.

Kennedy'nin gözleri dönmüştü, Johnson'un yaptığı geziler bunun açık bir kanıtıydı.

Nükleer başlıklı füzeler konusu, ondan sonraki gazetecilik yıllarımda da, hep tartışma konusu oldu. Hala oluyor. Gündemdedir. Bu-

nun başlıca sorumluluğu körükörüne Amerika'ya, kapitalist ülkelere bağlamayı, bağımlılığı marifet sayanlardadır. Nükleer başlıklı silahlar, her zaman Türkiye'yi de, onun yakın komşusu Sovyetler Birliği'ni de tedirgin etmiştir.

NATO gezilerinde yapılan açıklamalarda hep, Türkiye'nin yalnızlığı vurgulanır, durur. Türkiye'nin ise, savaştan yana değil, Barıştan yana politikalar izlemesi gerekir. Türkiye silah tüccarlarının pazarı olmamalıdır, Füzelerin sökülmesinde öncülük etmelidir. Dünyanın her yanında olduğu gibi, Amerika'da da barıştan yana kuruluşlar vardır. Yaygın, etkin bir kamuoyu vardır. İstanbul'da uzun süren "Barış Derneği Davası"nın duruşmalarında, Amerika'lı bir yetkili gözlemci çok zaman, kesinlikle vardı. Avrupa'lular, böyle bir dayanışmadan hiçbir zaman kaçınmadılar...

Dayanışmanın bir örneği de, yurt dışından gelen Haydar Kutlu'yla Nihat Sargın'ın Ankara'da DGM'de yapılan duruşmalarına gösterilen ilgidir. Yurtdışından gelen ünlüler, burada olay oldular. Türkiye'de böyle yankı yapmadığı söylenebilir. Bu da toplumsal ayımsızlıktan kaynaklanıyor. Çünkü, toplumda aydınlar da "iğdiş" edilmişlerdir.

Türkiye'de, "Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği" kuruldu. Kuranların

başına gelmedik kalmadı. Aylarca, Savcılıklara taşındılar. Danıştaylara gittiler. Bir kezcik de-ğindiğimi anımsıyorum, ama yeterli değildi. Elim değmedi bir türlü, bu derneğin serüvenini geniş biçimde anlatmalıydım. Yine de zaman geçmiş sayılmaz. Gün gelir, onu "Ankara Notları"nda anlatırım.

"Son Reçete" Dergisinden Doktor Ercan Kesal, elime bazı sorular tutuşturup, gün sayarak yanıtını isteyince, soğuk terler bastı. Gazete yazarlarından, buna benzer şeyler pek istenmemeli. Günlerce, "bugün ne yazayım?" diye çatı kurmaya uğraşırken, bir başka istek, ter döküyor işte!

Türkiye'de İnsan Hakları Derneği, Dil Derneği gibi, Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği de, bir anlamda göstermelik kalıyor. Üçünü de seviyorum, destekliyorum ama, yurt içindeki etkinliklerinden çok yurt dışında etkinlikleri, yankıları var. Bunu yurtdışında da gözledim. Yine de, giderek Türkiye içinde de tutunacaklarına, yaygınlaşacaklarına inanmak istiyorum...

Barış, tüm insanları sevme ile gerçekleşebilir. İnsanları herkes sever. Geçenlerde, ölüm yıldönümünde andığımız savunman Niyazi Ağırnaslı için bir konuşmacı, galiba Süleyman Ege'ydi, şöyle dedi:

— O, sevmeyi bilirdi...dedi.

Barışı kurtarmak, korumak, sevmeyi bilen insanların elinde gerçekleşecektir.

Mustafa Ekmekçi

BARIŞ HAREKETİNİN ÖNÜNDEKİ YENİ FIRSATLAR VE KARŞILAŞACAĞI SORUNLAR

INF Anlaşmasından Sonrası ve Bunun Ötesindeki Durum

GİRİŞ

Aşağıdaki metin, tartışmaya katkıda bulunmak amacıyla gütmekte, tarihsel INF anlaşmasından sonra barış hareketlerinin çalışmalarını daha çok geliştirmeye yardım etmek için somut düşünceler bulma gereksinimini yansıtmaktadır.

Metin temelini, son zamanlarda barış hareketleri ve örgütleri tarafından yayınlanan çeşitli bildirimlerden ve son bir kaç ay içinde WPC temsilcileri ve barış hareketinden bazı insanlarla yapılan görüşmelerden almaktadır.

Şunu vurgulamak gerekir ki, bu metin, tartışmaya yalnızca bir tek katkıdır. Tartışılması gereken bir çok yönleri ve olguları göz önüne almaktadır.

Ayrıca başlarken şunu da belirtmek önemlidir: Burada açıklanan düşünceler, hazır cevaplar oluşturmaktan çok WPC'nin tek başına cevaplayamayacağı ve ancak tartışma sürecinde cevaplanabilecek sorulara yol açmaktadır. Bunu gözönüne alarak şunu açıkça söyleyebiliriz ki, bu yazı Avrupa ve Avrupa dışındaki çeşitli barış örgütleri ve komitelerindeki bu konularda yapılan tartışmalara ilk ve alçak gönüllü bir adım olup, bu tartışmalara karşı seçenek değildir. Bununla birlikte WPC Sekreterliği şu görevlerinin bilincindedir: cevap öneren diğer örgüt ve kişileri bir araya getirmek ve bir barış örgütü olarak WPC'nin politik etkinliğini, INF anlaşmasından sonra nelerin yapılacağı sorununa yöneltmek.

Bu yazıda Avrupa'daki durumun üzerinde bunca durulması, Avrupa dışındaki ilerici

politik hareketlere karşı saygısızlık olarak algılanmamalıdır. Afrika, Asya ve Latin'deki barış hareketleri ve diğer toplumsal hareketlerin gelişmesi ve özellikle bu hareketlerin CSCE ülkelerindeki hareketlerle gelecekte yapacağı işbirliği konusundaki yazılar, aşağıdaki tartışma sürecinin gerekli ve ayrılmaz bir parçasıdır.

Son olarak, formalite açısından, bu metnin WPC'nin resmi bir belgesi olmadığını belirtmek gerekir. Fakat metin, yazarın bireysel görüşünü de yansıtmamakta, WPC Sekreteryasında ve özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika için kurulan çalışma gruplarında yapılan INF anlaşmasından çıkarılacak sonuçlar ve bu anlaşmanın olası uzun süreli etkileri konusundaki çeşitli tartışmalara dayanmaktadır.

Tartışmaya katılan herkese, tüm çevremlere ve bu yazının tamamlanmasını sağlayan bütün diğer personele teşekkür ederim.

Tobias Thomas
Helsinki, Mart 1988

1. INF ANLAŞMASININ İMZALANMASINDAN SONRAKİ YENİ DURUM

1.1. Yeni askeri durum ve anlaşmanın siyasi yapısı

Askeri açıdan anlaşma, iki nükleer füze sisteminin tamamının kaldırılması anlamına gelmemektedir. Bu anlaşma, her iki tarafın da şimdiye kadar ki askeri ve stratejik durumlarında önemli değişiklikler yapmalarına imkan sağlamıştır:

o Pershing II ve Cruise füzeleri, Amerikan yok etme stratejisinin temeli idiler. INF'nin yürürlüğe girmesi ile birlikte artık bu stratejinin temel ilkeleri sorgulanmaya başlanmıştır.

o Kendi payına SSCB, ABD'den üç kat fazla nükleer füzeyi ortadan kaldırmakla kalmamakta, İngiltere ve Fransa'daki nükleer güçleri pazarlık dışında tutmayı kabul etmektedir.

Bu iki nokta karşılaştırma amacıyla değil, anlaşmanın temel ve siyasi özelliği ile caydırıcılık politikasına rağmen anlaşmanın mümkün olduğunu uygulamak amacıyla belirtilmiştir. Bunun ortaya koyduğu temel gerçek anlaşmanın şimdiye kadar sürdürülen karşılıklı caydırma ideolojisine değil, temel politik kararlarla bağlı olduğudur.

Her iki tarafın aldığı bu politik karar şu nu da göstermektedir ki, ülke içi ve uluslararası sorunları çözmede silahlanma yarışının nükleer boyutunun güçlendirilmesi yerine ortadan kaldırılması daha yararlı ve etkin bir yoldur.

Bu yüzden farklı politik çevrelerce de kabul edilen bu anlaşmanın tarihsel benzersizliğinin nedeni yalnızca askeri yönlerinde değil, şimdiye kadar ilk defa yükseltilen stratejik önemi olan kitle yıkım silahlarının kaldırılması gerçeğinde yatmaktadır. Bu

benzersizlik, anlaşmanın yeni politik kararlar alanını açmasından kaynaklanmaktadır.

Bununla beraber, bu tarihsel benzersizliğin bir yönü daha vardır: Barış hareketlerinin on yıldır süren çabaları ve son bir kaç yıldaki etkinlikleri olmasaydı, insanları silahsızlanmanın ve yalnızca bunun onların çıkarlarına olduğuna inandırmak mümkün olmazdı. Böyle bir anlaşmanın yapılabilmesine yol açan koşulları yaratan, barış hareketlerinin gücüdür. Ele alınan silah sistemlerinin dünya çapında kaldırılması, barış hareketlerinin düşünce ve eylemlerinin ilk somut başarısıdır.

1.2 INF Anlaşması: Geniş boyutlu bir silahsızlanma sürecine doğru ilk adım

1986 Reykjavik zirvesinden bu yana ABD ve SSCB'nin yalnızca karşılıklı görüşmeye hazır olmakla kalmadığı, ortada bu son anlaşmadan daha geniş kapsamlı bir silahsızlanma için gerçek olanakların bulunduğu anlaşılmıştı. Başlangıç olarak, çok tehlikeli nitelikler taşıyan kitle yıkım araçları olan stratejik silahlar önemli oranlarda azaltılabilir. Dünyamızı 2000 yılına kadar tüm nükleer silahlardan temizlemenin nesnel nedenleri ve bununla ilgili öneriler iyi bilinmektedir. INF anlaşmasıyla ilgili olarak hükümetler ve barış hareketleri, bu anlaşmanın yürürlüğe girmesinin geniş kapsamlı bir silahsızlanma süreci için çok iyi bir atlama tahtası olabileceğini defalarca belirtmişlerdir. Öte yandan Aralık 1987 Anlaşması içeriği ile; sonuca ulaşabilecek politik istek oldukça, kitle yıkım silahlarının ortadan kaldırılması yolunda somut adımlar atılmasının mümkün olduğunun bir örneğidir. Nükleer bomba çağında NATO ve Varşova Paktları arasındaki bir savaşın ancak " (Askeri) Güçlenme Politikası" ile önlenileceği dar böylece ilkesel olarak çürütülmüştür.

Fakat diğer yandan silahsızlanma süreci

kendiliğinden harekete geçmeyecektir. Tam tersine, INF Anlaşması, daha ileri düzeydeki silahsızlanma anlaşmalarının kapısını açacak bir anahtar olarak kullanılabilir yapıdadır. Bu nedenle bu şansı kullanmak gerekir. Bu şansın kullanılabilmesi temelde aşağıdaki etmenlere bağlıdır:

a. Daha ileri düzeydeki silahsızlanma aşamalarının önündeki engellerin kaldırılması mümkün olacak mıdır?

b. Silahsızlanma sürecini ileri götürmek isteyen politik güçler etkinliklerini ve etkilerini arttırabilecekler midir?

c. Son olarak barış hareketleri oluşan bu sorulara olumlu yanıtlar verebilecek temel katkıları yapabilecekler midir?

1.3. Belirgin Engeller

Özellikle son soru, şu düşünceyi doğurmaktadır: Kapsamlı bir silahsızlanma sürecinin başlasına engel olan şey, tam olarak nedir?

INF'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte, üç farklı sorun çözümlenmektedir:

a. ABD Senatosu'nda bugünlerde yapılması beklenen oylama (SSCB'de onaylanmanın sorun yaratmayacağı kesin gibidir.)

b. Füzelerin ortadan kaldırılışının uygulamaya konulması,

c. Nükleer silah depolarının sökülmesinin ve ortadan kaldırılmasının doğrulanması.

Bu anlaşmanın tarihsel boyutlarının ışığında, bunun uygulanmasındaki başarısızlığın tüm silahsızlanma çabalarının önünde önemli bir engel olacağı açıkça görülmektedir. INF anlaşmasının başarısızlığı, yalnızca çok tehlikeli nükleer füzelerin harekete hazır durumda kalmalarına yol açmakla kalmayacak, bugünkü politik güven düzeyinin uzun süre önemli derecede zarar görmesine yol açacaktır. Bunun ba-

riş hareketlerince iyice anlaşılması gerekmektedir, çünkü bu onların açısından çok önemlidir. Silahsızlanmaya olan gereksinmeyi felaket spekülasyonu yaparak değil, bugünün gerçeklerinin başka mantıklı ve insancıl bir çözüme olanak sağlamadığının gösterilmesiyle açıklanması önemli bir noktadır. Bunun yalnızca INF anlaşmasına uygulanmayacağını söylemeye gerek yoktur. Anlaşmaya giden süreç boyunca tutucu politikacılar bile, böyle bir anlaşmaya ulaşma şansının yerini tutabilecek hiçbir şey olmayacağını kabul etmek zorunda kalmışlardır. Fakat bu, silahlanmayı ve caydırıcılık ideolojisinin sürdürülmesini isteyen güçlerin INF anlaşmasından sonra "teslim olduklarını" göstermemektedir. Ne yazık ki durum tersinedir: Uzayın silahlandırılması girişimleri sorunu henüz çözülmemiştir, nükleer silahların denemesi hala sürmektedir ve özellikle denizlerin silahlandırılmasını içeren, görüşmelere dahil edilmeyen ve henüz ufkta silahsızlanma anlaşması görülmeyen alanlar vardır.

Anlaşmanın karşısında olanlar, özellikle Batı Avrupa'dakiler INF anlaşması sonucunda oluşturduğu iddia edilen güvenlik açığını kapatmak amacıyla askeri projelerin gündeme getirilmesi için büyük çabalar içindedirler. Konvansiyonel silahlanmanın geliştirilmesi ile Batı Avrupa'daki çeşitli düzeylerde askeri ittifaklar oluşacaktır (burada özellikle Batı Avrupa Birliği'ni -BAB- belirtiriz). Bu durum, orta menzilli nükleer füzelerin kaldırılmasıyla sağlanan süreci tamamen bozabilir. Çünkü, "Konvansiyonel silah yapımının artırılması yalnızca oldukça önemli bir potansiyel tehlike oluşturmakla kalmamakta, özellikle Avrupa gibi yoğun nüfuslu bir bölgede, etkileri nükleer patlamanınkilere yaklaşacak önemli güçte yeni konvansiyonel silah türlerinin ortaya çıkışına yol açmaktadır. Ayrıca Batı Avrupa'da var olmaya devam eden nükleer potansiyelden ve bazı politikacıların bunları Fransız - Alman işbirliği kapsamında güçlendirerek Federal Almanyayı bile nükleer silahlarla donatma girişimlerinden de bahsetmek gerekir.

"Silahsızlanmaya olan gereksinmeyi felaket spekülasyonu yaparak değil, bugünün gerçeklerinin başka mantıklı ve insancıl bir çözüme olanak sağlamadığının gösterilmesiyle açıklanması önemli bir noktadır"

Hepsi bu kadar değildir. Yukarıda anlatılan Avrupa için özgül tehlikeler belirtirken, Avrupa dışındaki, silahsızlanma ve detanta karşı olurken gelişmeleri de gözden kaçırmamalıyız. Örneğin, ABD eski Güvenlik danışmanı Brezinski, ABD eski stratejilerinin Körfez Bölgesi gibi Avrupa dışındaki bölgelerin sorunlarına daha çok eğilmesi gerektiğini söylemektedir. Eğer ABD, Avrupa'daki etkinliğini sınırlarsa ve NATO ile Varşova Paktları arasındaki gerilim daha da azalır (örneğin Avrupa'da tanktan arındırılmış bir bölge kurulması), böylece oluşacak askeri ve mali olanaklar, bu amaç için kullanılabilir. Bu, olaya yeni bir boyut getirmektedir: Doğu ve Batı arasındaki anlaşmaya varılan silahsızlanma önlemleri Avrupa dışında ciddi biçimde saldırgan bir askeri politikayı sürdürmek amacıyla kötüye kullanılmaktadır.

Ve son olarak, uzun erimli silahsızlanmanın önüne dikilen engellerin neler olduğu sorusuna cevap verirken, kitle yıkım silahlarının yalnızca nükleer silahlardan oluşmadığını, kimyasal silah depoları ve muhtemelen genetik mühendisliği silahlarını da kapsadığını unutmamız gerekir.

"Kitle yıkım silahlarının yalnızca nükleer silahlardan oluşmadığı, kimyasal silah depoları ve muhtemelen genetik mühendisliği silahlarını da kapsadığını unutmamız gerekir"

1 . 4 . Politik Gerilim Alanlarındaki Barış Hareketleri

En önemli silahlanma projelerin bu kısa ve tanımlayıcı listesi, oldukça moral bozucu bir tablo oluşturmakta ve özellikle barış hareketinin üzerine düşen, yapılacak daha ne kadar çok şey olduğunu göstermektedir. Bu nedenle INF anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle, barış hareketlerinin etkinliklerinin ve hatta varlıklarının devam etmelerinin politik temeli kesinlikle ortadan kalkmamıştır. INF zirvesinden çok önce bile bu hareketler, hangi somut adımların atılması gerektiği, hangi yeni zorluklar ve önceliklerin beklendiği gibi sorunları ele alıyorlardı. Barış hareketlerinin, çalışmalarını yürütecekleri geleceğin toplumsal - politik durumu hakkındaki stratejik görüşlerini de bunlara katabiliriz.

Batı Avrupa'daki birçok ulusal barış hareketinin eleştirel bir değerlendirmesinin askeri sorunların çözümünden ayrı olarak, silahsızlanma ve detant kampanyaları ile nasıl bir dünya oluşacağı hakkındaki genel bakış açılarını üzerinde tartışmaya başlamışlardır. Eylemlerle kazanılan deneyim ve bu eylemlerin partiler, sendikalar, kiliseler ile diğer sosyal kurumlar üzerindeki somut etkileri, barış eylemcilerinin bilinçlerini etkilemiştir. İnsanlar eğer bir an önce çözülmezlerse bütün olarak insanlığın varlığını tehdit edecek olan sorunların global yapısının bilincine varmışlardır. Tehlikenin yalnız askeri değil, aynı anda ekonomik ve ekolojik olduğu da artık yaygın olarak anlaşılmıştır. Bu temel üzerinde günümüzdeki tartışma süreci göstermektedir ki, barış hareketlerinin yalnızca özel bir tür silah sistemini ya da silahlanma projesine karşı çıkmaları artık yeterli olmayacaktır. Bu karşı çıkma hala önemini korumakla birlikte, barış hareketlerinin özel amaçlı kampanyalar başlatmaları ve bunların uygulanması için insanları harekete geçirmeleri gerekecektir.

Barış hareketlerinin düşünce biçimindeki şimdiden başlamış olan bu değişiklik, hem ulusal hem de giderek uluslararası düzeydeki politik çatışmaların çok yönlü alanında - Barış hareketinin karşılaştığı sorunların global niteliğine karşı mantıklı bir tepki olarak - yerini almaktadır. Eğer bu karmaşık sorunu tüm boyutları ile düşünürsek, temel bazı sorular ortaya çıkmaktadır: İnsanlığın terhiinde hiçbir zaman varolmamış olan global bir olguyu - yani barışı ve barışçıl durumları - nasıl tanımlayabiliriz?

Her ne kadar bu temel soru haklı görülebilirse de, kendimizi bu soyutlama düzeyi ile sınırlayıp kestirme bir cevap aramak engelleyici bir etki yaratacaktır. Cevaplar ancak barış hareketinin eleştirel bir değerlendirmesinin yapılmasıyla ve yürürlüğe girecek aşamalarıyla birlikte gelecekteki görevlerin, bütün bir sürecin parçaları olduğunu göstermekle Herkes için gelecekteki insancıl bir dünya tipolojisi kavramını ararken, acil sorunlar gözardı edilmemelidir. Çünkü tehlikeler global olmakla birlikte farklı ülkelerde farklı biçimler almaktadır.

2. BUGÜNKÜ GELİŞME EĞİLİMLERİ

INF süreci ve muhtemelen bunu takip edecek anlaşmalar, örneğin stratejik silahlarda %50 indirim yapılması veya 500 km den az menzilli nükleer füzeler için sıfır seçiminin kabul edilmesi ile barış hareketi için aşağıdaki sorular gündeme gelmektedir:

Eğer yeni silahsızlanma anlaşmaları gerçekten sonuçlanırsa (bunu yalnızca umut etmiyor, bunun için çaba gösteriyoruz) bugünkü durum üzerinde global yokolma tenlikesinin uzun erimli olarak ortadan kaldırılması açısından bunun etkisi ne olacaktır? Silahsızlanmadan değil, silahlanmanın sürdürülmesinden büyük çıkarlar ve etkinlikler bekleyen tüm politik güçler, belirgin olarak kendi çıkarları tersine işleyen bu süreçte karşı etkin bir direnme göstermeyecekler midir? Tümü de şimdiye kadar bu imaj temeline dayanan otoritelerin zayıflaması ile sonuçlanacak olan uluslararası "Düşman imajı" tartışmaları, sosyal sistemleri aşan ekonomik anlaşmalar ve diyalog politikası ışığında bu güçlerin çaresizlikleri nereye kadar sürecektir?

"Barış hareketlerini yalnızca özel bir tür silah sistemine ya da silahlanma projesine karşı çıkmaları artık yeterli olmayacaktır. Barış hareketlerinin özel amaçlı kampanyalar başlatmaları ve bunların uygulanması için insanları harekete geçirmeleri gerekecektir"

Ya da daha ileri silahsızlanma anlaşmaları, bu anlaşmaların karşısında olan güçlerin etkinliklerini tümenden yokedmeye yetecek güce ulaşabilecekler midir? Hükümetler her ne kadar tek nedeni ekonomilerinin artık silahlanmayı kaldırarak gücü kalmaması ise de, caydırma sistemi yerine silahsızlanma sürecine "buluştuğlarında" global sorunlar kendiliğinden çözülecek midir? Bu durumda barış hareketleri ve örgütleri hala gerekli olmaya devam edecekler midir?

sürecek

WPC Sekreteri Tobias Thomas
Çev. Dr. Ahmet Maviş

NAZIM'I ANIYORUZ

Berlin'de Dünya Barış Konseyi bürosunun bir toplantısı vardı. Büro üyesi olarak ben de katıldım. Bir İngiliz bilginiyle meşhur bir çekirdek fizikçisi, Bernal ile Jolia Kuri'yi dinledim, Konuştum kendileriyle. Strantium 90 diye bir zehrin, toprağı, suyu, otu, süt zehirleyerek, bilhassa çocukları ölüme sürüklediğini anlattılar. Bu malum Strantium 90 nasıl da bir casusluk filmi, yahut bir polis romanı adına benziyor. A ve H bombalarının patlatılarak denenmesi sonucu muymuş? Bir şiir yazacağım. Yapabildiğim tek şey işte bundan ibaret. Bir şiir yazmak. Yazmasam rezalet, nasıl yazmam, yazsam rezalet, şiirle Strantium 90'la savaşılabilir mi gibi. Benim anladığım, Üçüncü Dünya Savaşı çoktan başlamış, hem de çocukları, sütle, yeşil salatayla öldürmek, masumları katletmekle işe başlayarak...

— Nazım Hikmet'in Günlüğünden —

Strantium 90.
Acağıplesti havalar.
Bir güneş, bir yağmur, bir kar.
Atom bombası denemelerinden diyorlar.

Strantium 90 yağdırmış
ota, sütle, ota,
umuda, hüviyete,
Kapsamı saldırmış büyük hasret.

Kendi kendi meyle yarım maddeyi gülüm
Ya ölü yıldızlara hayati yötüro'cüz,
Ya dünyamıza incecek ölüm...